

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

UN CONFLICTE RUSSO-XINÈS

Els drames de l'Orient

Es molt difícil de preveure el que pot passar entre els xinesos i els russos, que des de fa una setmana estan entremetuts en el joc perillós de disputar-se com dues potències. L'Orient està tan ple de misteris per tots nosaltres i la literatura occidental l'ha disfressat sovint de tantes maneres, que ningú no pot estar segur del que farà de l'un dia a l'altre. L'únic que sembla clar, avui per avui, és que dos nacionalismes nous, tot just sortits de l'ou i que comencen a caminar de quatre grapes arrossegant amb treballs el pes d'un cos enorme, ja treuen

del seu pare. Ha despatxat a tot el personal rus i l'ha empresonat, ha dissolt el sindicat d'obres russos del ferrocarril i s'ha apoderat de tota la documentació. El pretext és que els russos, més que de carrilaires, feien de conquistadors i preparaven a l'ombra de les seves organitzacions comercials i obreres un moviment sediciós per apoderar-se del ferrocarril i de la Manxúria. Com que resulta que Txang-Su-Liang, que és el nom del nou cacic manxurià, ha mogut tot aquest aldarull d'acord amb el govern xinès de Nankin, presidit per Txang-Kai-Shek, els russos s'ho han pres a la valenta, i en nom del respecte als tractats amenacen amb una guerra si no es tornen a posar les coses tal com estaven. I seguint l'argument tradicional d'aquesta mena de drames, els russos ja van pels carrers empaïtant xinesos i apedregant consuls amb cants patriòtics i crits de guerra, contestats amb una arrogància perfectament oriental per alguns escamots de xinesos.

A l'hora que escrivim aquestes ratlles hi ha la impressió que tot s'arreglarà. Es creu que cap dels dos desafiats té ganes de barallar-se de debò perquè tots dos tenen una saludable por de rebre, que és de desitjar que duri; però no ens hi jugaríem pas els di-

sible, assegurar aquesta sortida perquè a la porta hi ha un mal soldat que és el Japó; però una batussa en aquells indrets pot ésser un drenatge que permeti escolar tot l'element asiàtic que destorba la definitiva civilització de la Rússia occidental, del Volga ençà, i no sembla pas que fos un mal resultat.

Per ara la diplomàcia universal mira amb relativa tranquil·litat el conflicte russo-xinès. El perill de complicacions internacionals més extenses és l'únic que seriosament preocupa, i gairebé totes les potències han ofert la seva intervenció amistosa per a ofegar el

TXANG-SU-LIANG
El cacic de la Mandxúria, fill de Txang-So-Ling

tots els egoïsmes, els vicis i les preocupacions dels vells nacionalismes dels quals descendeixen.

L'afer, que ha pres proporcions de conflicte internacional fins al punt d'haver motivat una ruptura diplomàtica de vell estil, és com tots els afers que han provocat baralles entre tots els Estats. Una qüestió d'interès que es barreja amb una qüestió de dignitat nacional per una disputa entre els homes de dos governs.

La Rússia tsarista, per cert amb diner foraster que no ha estat tornat, va construir el famós ferrocarril transiberià que, travessant la Manxúria pel nord, comunica el port rus de Vladivostok amb Petrograd, amb un embrancament a l'est manxurià que comunica amb el port xinès, avui japonès de Port-Arthur. L'administració i l'exploació d'aquest ferrocarril era de Rússia, que tenia l'arrendament de les línies xineses des de l'any 1896; però els bolxevics, que feien el generós amb els germans xinesos, abandonaren el tractat del tsarisme, tot conservant de fet el domini efectiu del ferrocarril. El difunt Txang-So-Lin, el senyor de la Manxúria, els va donar el primer disgust apoderant-se del ferrocarril i despatxant en mala forma a tots els russos que hi quedaven; però tot es va arreglar amb un conveni de l'any 1924, segons el qual quedava reconeguda la sobirania xinesa en les seccions

L'Estat xinès, a més a més de les divuit províncies de la Xina pròpiament dita, comprèn el Tibet, la Mongòlia i la Manxúria. Es en aquesta última regió on s'han produït els esdeveniments que han estat causa de la tirantor russo-xinesa. En el mapa que reproduïm per senyalar la situació de la Manxúria dintre l'Estat xinès, estan marcats els dos ferrocarrils manxurians, el de l'Est, que acaba a Vladivostok, administrat fins ara pels russos i causa de l'actual conflicte, i el sud-manxurià, administrat pels japonesos, que partint de Karbin comunica amb el port japonès de Port-Arthur. — A dalt, Karakan, comissari rus que ha enviat l'últimàtum a Xina.

ners. Si no hi ha algú de per mig que vulgui atiar el foc per a cobrar-se la feina d'apagar-lo és gairebé segur que els russos i els xinesos ho acabaran tot amb un joc de paraules i un tractat nou; però està escrit que tard o d'hora aquests dos nacionalismes aniran a bufetades.

Això es veu venir de fa temps. Des que la colla bolxevista va donar a l'absolutisme rus un contingut espiritual tan ensoïpit i poca-solta com el que la Casa d'Àustria va donar a l'absolutisme espanyol en el segle setze, sempre hem pensat que la Xina seria la Flandes de Rússia. Per ara ja hi ha enviat tres o quatre Ducs d'Alba que han tornat tots amb les mans al cap. Joffe, Karakan i Borodin, l'un després de l'altre, havien aconseguit un gran crèdit com a diplomàtics conquistadors portant la direcció dels moviments nacionalistes xinesos contra totes les influències europees; però han tingut de sortir empaïtats quan havien cregut arribada l'hora del gall únic en el galliner.

I és que els russos, per molt orientals que siguin, no tenen prou finesa d'esperit per a donar-se compte que el seu feixisme redemptor és una nosa per una funció missional en una massa arbitrària com la xinesa. Si es recordés més que és jueu — diu Malraux parlant de Borodin — que no pas un rus bolxevic, no tindria la mania suïcida de voler standarditzar i enregimentar com un bon ramat esclau aquesta massa xinesa, tan complexa i tan gelatinosa que s'esmuny com una anguila.

Però fa l'efecte que la cosa no té remei. La marxa cega i fatal de l'estepa cap a la recerca del mar lliure, que és tota la tragèdia de Rússia, no té més que dues sortides, la de Turquia a la Mediterrània i la de la Xina a l'Oceà Pacífic. Es de moment un avantatge per a la nostra civilització que d'aquestes dues sortides la Rússia s'hagi tingut de decidir per la de l'Extrem Orient, i potser a la llarga sigui un avantatge per la mateixa Rússia. No és de creure que li sigui fàcil, ni tal vegada pos-

Una mena de salutació romana

Josep Maria Roviralta acompanyava dues dames americanes que havien vingut a veure l'Exposició. L'automòbil on anaven ple-gats es creuà amb una carreta de pomposa on seia pomposament el titulat comte de Saint-Germain.

Barretada solemne d'En Roviralta al conegut comte.

El comte, sempre faceliós, li respon amb un gran moviment de braços que no sabem ben bé com anomenar, però que no costa res d'identificar per poc que s'hi pensi.

I En Roviralta llavors, girant-se amb tot aplom a les dues dames:

— No en facin cas — digué —; és feixista.

Economies foranes

Fa unes setmanes, una colla de barcelonins varen anar a Badalona a sopar junts amb Pompeu Fabra. Un cop arribats al restaurant, tothom, fins les senyores i noies, que també n'hi havia a l'expedició, deixaren els barrets i sortiren al Passeig de Mar, a fer l'aperitiu. Però En Chabàs, que es trobava entre els assistents, va ésser l'únic que va restar cobert. Segurament perquè li havien dit que l'aire de mar, cap al tard, fa caure el cabell.

La conversa va començar sobre temes generals. Però al cap de poca estona, hom va començar a discutir si la vida a Badalona resultava o no més planera, des del punt de vista econòmic. Un dels que defensaven la primera tesi era, precisament, En Chabàs. L'home insistia. I dirigint-se a Carola Fabra, la filla del mestre, li va dir:

— Però de totes maneres, aquí sempre deu ser més fàcil fer alguna economia.

I la noia va respondre:

— Què li diré! Economia... Economia... Com no sigui que estalviem el barret!

Completament molieres

Mestre Farran i Mayoral dona instruccions a Melcior Font sobre la manera de redactar titulars per als telegrames. El tema no pot ésser més pedestre.

Entremig, però, hi posa aquest incís que fa pensar en el Molière del *Metge per força*: «Perquè vós ja sabeu lògica; però us falla la dialèctica.»

Avantatges de l'automàtic

En una àpat recent, el ministre de P. T. T. de la veïna república digué que fóra de desitjar, en les comunicacions telefòniques, la proscripció de tota mena de converses fútils, com per exemple, les que les dones sostenen sobre modes.

Aquesta proposició tan pintoresca ha estat objecte d'una enquesta, com no podia succeir d'altra manera essent les enquestes un gènere periodístic que a l'estiu és extraordinàriament cultivat.

Una de les contestes més pintoresques l'ha donada Jean Charcot, l'explorador. Segons ell, la solució és el mateix lema de la República:

«Llibertat, Igualtat, Fraternitat. Llibertat en les converses per telèfon. Igualtat en l'interès que cada u troba en la seva.»

Fraternitat davant la dissort d'haver-se de servir d'aquest instrument.»

La queixa del ministre i el mig intent de controlar les converses és d'una delicadesa exquisida. Suposa un empleat fent alguna cosa encara pitjor que escoltar darrera una porta. I, encara, quin criteri s'adoptaria? com l'aplicaria l'empleat?

L'automàtic, tanmateix, té l'avantatge del secret més ben guardat. Però com que el perill d'un excés de comunicacions telefòniques existeix pertot, a l'Ateneu, per exemple, estan limitades — per sort sense gran rigor — a cinc minuts.

— Jo tinc deu dits. I tu, quants en tens?
— No ho sé; en tinc les mans plenes.

Llastimosa inoportunitat

Dissabte, 13 de juliol. Un amic nostre, propietari del Ford més autènticament Keystone de Barcelona, entra a la Llibreria Catalònia, compra un llibre i demana que l'hi tallin. El dependent desapareix i torna tot seguit.

— No pot ser; tenim la guillotina espatllada — explica.

El client respon:

— ¿No us en doneu vergonya, i demà és el 14 de juliol?

Diversions frívoles

Heus aquí que tres directius d'*El Matí*, Josep Maria Junoy, Josep Maria Capdevila i Joan Maria Solervicens, han estat vistos visitant el Poble Oriental de l'Exposició.

La notícia no ha deixat de provocar comentaris. Què hi anaven a fer? Operar conversions? Dissuadir el faquir de fer miracles? Redimir la dansarina? — Ells, no hi ha dubte, us respondrien que feien un romiatge còmode al Sant Sepulcre que figura reproduït al Poble Oriental.

També hi ha qui diu (però sempre s'exagera), que Mn. Cardó els esperava des del Palau de les Missions estant.

Manolo, compromès

Algú que ha vist En Manolo de fa pocs dies ens reporta, entre les moltes coses que hi ha per explicar després d'haver passat una tarda amb ell, la següent dita:

— Ja has vist com en comproment En Junoy? M'ha fet sortir no sé quantes vegades al *Matí*, amb gravats i tot. Si això dura, hauré d'acabar m'encarregant targetes i n'enviant una a cal Bisbe.

Quins refinadassos!

El canonge Collell està molt indignat amb els capellans que juguen a cartes. Segons ell, aquest viciot fa veritables estralls per les rectories.

— Mireu com estan les coses — contava l'altre dia el clerge vigatà a un amic seu — que en una rectoria del Pireneu, quatre mossens han arribat a fer la filigrana de tenir sota la taula un... bé, ja m'enteneu; un estrí que els permeti no tenir d'interrompre la partida per anar a complir certes funcions fisiològiques.

N'hi ha que no s'estan de res...

L'Estelric parla d'"El Matí"

En una penya d'amics es parlava l'altre dia d'*El Matí*, perquè, encara que sembli mentida, se'n parla bastant d'aquest diari. L'Estelric va dir-li la seva:

— Fet i fet, hi hem sortit perdent. Abans, tots cultibàvem la il·lusió que el catolicisme català era el més presentable de la Península, mentre que ara no ens queda més remei que reconèixer que *El Matí* és, encara, molt més baix de sostre que *El Debate*.

Una frase famosa

La frase és de J. M. Junoy en un dels seus famosos editorials d'*El Matí*.

«El problema de la responsabilitat de l'home, certament, és un problema [mai dirieu què? doncs] molt complex.»

Trobareu aquesta frase famosa a *El Matí* del dia 20 d'aquest mes, titulat: *Els límits de la follia i del monstre*.

Eh que és bonic?

Els grans lames d'"El Matí"

Amb oportunitat extraordinària vàrem fer notar que el fet d'haver instal·lat la impremta al carrer de Màrina — acudit que tots els periodistes d'ofici varen celebrar — molt — causaria perjudicis considerables de temps, fatiga i diners als pobres redactors que treballen a la nit en aquell indret gairebé clandestí. El nostre eco va ésser oportuníssim, perquè durant un quant temps, cosa d'un mes i mig, els redactors de nit eren acompanyats a domicili en taxi. L'automòbil voltava mig Barcelona i anava deixant a caseta els redactors nocturns. Però sembla que l'administrador, senyor Pagès, un home del qual tots el matiners parlen amb simpatia relativa, va creure que la casa gastava massa. La decisió de l'administrador ha tingut efectes immediats. El taxi funciona encara, però només acompanya els redactors de categoria, que no són pas els que escriuen millor, sinó els teoritzants de la moral, els filòsofs, o més ben dit els grans lames, la gent que s'ha bastit un clos recatol i que pensa vegetar al peu del canó.

Millores socials

Tenim el gust de comunicar als nostres lectors que el poeta Sebastià Sánchez Juan s'ha pacificat. L'home estava frenètic perquè a la redacció de nit del carrer de Màrina havia d'escriure assegut en un tamboret.

La poderosa organització missional no podia oferir una cadira a un home que fa uns versos millors que tots els capellans i laics de la casa, uns versos que probablement llegirà encara una minoria selecta quan ni els erudits tindran noció d'haver existit un Cardó i un Capdevila.

Ara Sánchez Juan té una cadira a la impremta de *El Matí*. Això li permet sortir de la impremta en plena forma i envestir un trajecte de mitja dotzena de quilòmetres a les quatre de la matinada.

TXANG-KAI-SHEK
President del govern de Nankin

manxurians del ferrocarril, però l'administració i l'exploació eren confiades a un organisme mixte, amb un director rus i un altre de xinès i amb un estatut especial pels agents i obrers de l'empresa que tenia el nom de ferrocarril de l'Estat xinès.

El fill de Txang-So-Lin, que conservà el cacicat de la Manxúria, ha repetit el cop

Reporters de conferències

Les conferències cada dia es van posant més en voga, a casa nostra. I, naturalment, no han trigat gaire a sortir reporters especialitzats a pendre-les, servir-les als lectors que, més naturalment encara, no hi han assistit i provocar posteriorment una reclamació del conferenciant perquè resulta que no va dir res del que l'eixerit reporter li va penjar.

L'altre dia, en una tertúlia, es parlava d'un d'aquests exemplars de la nostra fauna periodística.

Hi havia qui deia:

— Aquest xicot, a força de sentir conferències, acabarà fent-se una cultura.

— I cà — va respondre un metge que formava part de la tertúlia. Això és com el menjar. Si vós us mengueu un llonguet, un cop assimilat, el pa es convertirà en home, oi? Doncs bé, si el doneu a un ase, aquell tros de pa amb el temps no serà més que carn de ruc.

Lectures profanes

A l'illa de Mallorca, fa poc de temps eren quatre bons clergues, els quals, deixada la vida plena d'afany del segle, s'aplegaren en un casal solitari, voltat de camps i boscos d'una beutat humil i camperola. Allí dins es lliuraven a l'oració; d'allí sortien fortificats per a predicar la paraula del bon Déu per les cases del Senyor, davant del poble dels creients.

Llur vida era gairebé ermitana; no sabien què cosa passava pel món. I combatien els altres dos enemics de l'ànima, ço és, dimoni i carn, de dies i de nits amb dejunis i pregaries.

Un dia, però, aquell qui feia de rector va cridar-los.

— Fills meus — començà —, veritat és que el món és un gran enemic i, amb més raó encara, els autors mundans són la més mortal metzina de les ànimes; però, jo us dic: ¿Com podrem combatre totes les coses que ells escriuen i sostenen contra la moral si mai no els llegim?

Hi hagué un silenci.

— Germans — seguí el director —, caldrà que un de nosaltres, triat a sorts, es sacrifiqui llegint algun autor del món i ens n'informi. Mentrestant nosaltres el sostindrem amb les nostres oracions, amb l'ajut de Déu.

Tiraren les sorts i va sortir un d'aquells sants barons.

L'home de Déu va rebre del seu superior una obra d'un autor mundà i, en virtut de la santa obediència, llegia, llegia. Els altres es picaven el pit per amor d'ell.

¿I quin autor llegia per tal d'omplir-se d'un sant i salutífer honor?

— Doncs, llegia Pereda.

Un d'aquests quatre sants barons ha arribat a bisbe.

Un de nou

Hem sentit dir que Josep Maria de Sucre s'ha descobert uns espantosos qualitat de pintor d'avantguarda i que, decidit a aprofitar-les, prepara una exposició per a la vinent temporada.

En una redacció on es comentava la notícia, un dels presents digué:

— Ah, sí; serà una exposició sucre-realistista.

"Le français tel qu'on le parle"

Pels aparadors hem vist fotografies, algunes d'elles de gran tamany, de diversos aspectes de Barcelona. Destinades especialment als estrangers, porten la llegenda redactada en tres idiomes, el francès un d'ells.

En la de Barcelona des del Tibidabo — ja la coneixem: la ciutat al fons, un pi a primer terme —, el traductor ha escrit:

«Barcelona depuis le Tibidabo.»

El bon home ha confós la topografia amb la cronologia.

Punts d'estiueig

Navarro Costabella havia decidit anar a estiuejar a Còrsega. Però l'Angel Ferran provava de treure-l'hi del cap amb aquest argument:

— Que no veieu, sant cristià, que al mar les mosques no tenen altre lloc on parar-se sinó a les illes. Doncs si aneu a Còrsega n'hi trobareu un tant per cent molt important de les de la Mediterrània.

Aquests preciosistes!

A l'Ateneu Barcelonès hi ha la col·lecció completa de totes les obres de teatre català, donatiu d'un soci benemerit. Això explica que figurei al catàleg un quadret, en un acte, de Ramon Vinyes, fet l'any 1910 i que se'n diu: *Al florir els pomers*, títol poètic i suggestiu.

A més hi ha una endreça escrita en l'estil afectat i bufonet de l'autor de *Qui no és amb mi*. Comença d'aquesta manera:

«Jo tinc tres germanes.»

El primitiu propietari de l'exemplar o un soci hi han posat com a comentari:

«Per molts anys.»

L'acotació del lloc on passa l'obra només comença així:

«Una petita plassa sonora en un poble de les altes cimes.»

Alain Gerbault el navegant solitari

Tots els que estimen l'aventura i senten una mica d'esgarripança al cor, barrejada amb una mica d'enveja, davant qualsevol gesta que sigui acompanyada d'alguna cosa no l'hagués mai acompanyat ningú, tots aquests voldrien estar aquests dies dintre la pell d'Alain Gerbault, que arriba al Havre després d'haver navegat durant sis anys, tot sol, dins el seu *Firecrest* petit com una barca de paper dins aquesta gran immensitat dels oceans.

Els pedants i els setciències diran: «Quin boig. Anar-se a jugar la vida sense solta, sol com un mussol, sense cap profit, quan en terra i a casa s'hi està tan còmodament!»

Segurament Alain Gerbault és més intel·ligent que tots els que opinen d'aquesta manera. Alain Gerbault no és cap aventurer que visqui a salt de mata, no és cap trinxer que faci aquesta vida solitària dins la mar per parar el platet en tocar terra. És un minyó que sent ofec quan ha d'alternar amb la gent encartonada de la terra civilitzada; que sent la llibertat amb L i majúscula; que quan era petit i el seu pare el duia a Saint-Malo, el port pesquer d'on surten els vaixells que s'enfien a les mars d'Islàndia i bancs de Terranova, ja no sentia altra ambició que la de tenir un dia un vaixell propi per lluitar contra els vents i les onades.

ALAIN GERBAULT

Tot al més, si alguna nit, al timó, en l'hora dels somnis, havia sentit algun desig de viure en terra, havia somiat una vida idíl·lica en una vall profunda abans que l'home blanc no hi vingués a dur la seva civilització devastadora.

En quantes terres, l'obra de l'home blanc no ha estat nefasta per a certes races amb tants o més títols que l'invasor, quant a civilitat! Aquesta illa de Nuku-Hiva, de l'Arxipèlag de les Marqueses, on sojornava Alain Gerbault, que Krusenstern, el navegant rus, havia trobat amb 16.000 habitants, que no en tenia ja sinó 8.000 quan les fragates de l'almirall francès Du Petit-Thouars l'ocuparen l'any 1842, i que avui ja no té sinó 600 habitants, és un trist exemple de la desolació que sembla l'obra civilitzadora blanca quan està en mans de gent inepta.

Qui és Alain Gerbault s'apren només en saber quins llibres, d'entre més de 200, porta el navegant en la seva biblioteca de bord. Alain Gerbault classifica els seus autors predilectes per la manera com han comprés la mar. Porta dins el *Firecrest*, Pierre Loti, Conrad, Farrère, Stevenson, John Maerefield, Shelley, Kipling, Shakespeare, Renan (*La vida de Jesús*, diu, és la més bella aventura que hi ha hagut mai al món), Poe, Verhaeren, lord Tennyson, Plató, Jack London, Herman Melville (el gran poeta de la mar, que tot just avui comença a ésser descobert), Bill Adams (un vell mariner que avui viu a Califòrnia, alguns contes del qual, segons Gerbault, són realment *chefs-d'oeuvre*)...

Una nit després de una tempesta Alain Gerbault va llançar per la borda tot Oscar Wilde, perquè no volia portar més en la seva companyia una cosa de tan poca sinceritat.

En lloc d'honor, dins la biblioteca del *Firecrest*, *La vie des plus célèbres marins français*, edició del 1750, i la seva obra editada per Gasset, *Seul à travers l'Atlantique*, exemplar únic en paper Japó imperial, il·lustrat per Pierre Leconte, ofrena del Yacht Club de França.

¿Cap on posarà la seva proa Alain Gerbault quan comenci a sentir-se fastiguejat d'homeatges? ¿Passarà aquella època de depressió que el va envair després de la seva primera etapa Cannes, Gibraltari, Nova York, quan li feia tanta angúnia portar sabates i després de més de tres mesos de no

parlar, havia d'estar continuament contestant als periodistes i a la disposició dels operadors de cinema i el seu *Firecrest* s'omplia de cartes i de telegrams que anaven enfonsant el vaixell gairebé sota la línia de flotació?

Una petita referència documental del seu viatge? Sortida de Cannes, el 25 d'abril de 1923. Arribada a Nova York el 15 de setembre. Incidents principals: en una mar desfeta un dia una onada va llançar-lo de la coberta del *Firecrest* i va tenir el temps just, en mar, d'agafar-se a una corda i recobrar el navili. Un vaixell grec — el 28 d'agost — el va veure perdut i se'l volien endur recolcat. Alain Gerbault va haver de tallar la corda. Baixaren del navili dos joves oficials «coberts de medalles com els generals sud-americans» i li volien donar llicions. Alain Gerbault va contestar-los que no havia travessat tot sol l'Atlàntic perquè ara li haguessin de venir a ensenyar com havia de dur el seu *Firecrest*. El 2 d'octubre de 1924, proveïnt abundantment de veles noves i altre material de recanvi, sortia de l'East River de Nova York per agafar l'Atlàntic, saludat amb tres canonades pel Yacht Club nord-americà. Dins l'Atlàntic, temporal desfet fins a les Bermudes. Abans, a la mar dels Sargassos, se li apagava la llanterna vermella de popa i un vaixell li dava trompada, produint-li avaries. Onades, en certs moments, de 10 metres d'alçada. Setze dies de Nova York a les Bermudes. Trenta dies de les Bermudes a Colon, l'entrada del Canal de Panamà. Relllegix la vida dels filibusters i dels grans mariners Graaf Grammont i Lussan que en els segles XVII i XVIII eren els reis d'aquestes mars de les Antilles. Travessat el canal de Panamà entra al Pacífic camí de l'Arxipèlag dels Galàpags, on arriba als 37 dies de navegació, que han estat 37 dies de temporals, empaïtat continuament pels taurons. En les hores de calma Alain Gerbault estudia els dialectes de la Polinèsia.

Arribat a Puerto Chico, la capital dels Galàpags, tot són honors per Alain Gerbault. Ell els ensenya el yacht de veles de només 8 tones (11 x per 2'60 metres) i amb el fongraf que porta a bord, present del campió de tennis Jean Borotxa (Alain Gerbault és tennista) obsequia el governador, les seves filles i els altres visitants, fent-los sentir uns discos del català Granados, embarcats a Nova York.

Alain, abord fa purament vida vegetariàna, i observa que aquest règim és el que li dona una més gran resistència física. Un bonito de 15 kilos de pes fa un salt fantàstic i es llença contra una de les veles. Cau a bord i al cap d'una estona cou.

Dels Galàpags a la Polinèsia hi està 49 dies. Arriba a Mangareva pel setembre del 1925, puja amb 26 dies cap a les illes Marqueses. Resta encalçat davant d'aquell paisatge incomparable (recordeu el film *Moana*), es dedica a la pesca de la perla, per esport, acompanyant els naturals i fa rumb cap a les illes de la Societat. Recorre sobre tot els llocs de navegació més perillosos, puix que els més difícils són els més desitjats per ell, llà on els altres navegants s'han perdut, entremig dels arrecife de coral.

Fa estada, abans de Tahití, a la illa de Fatu-Hiva, els habitants tot cor, delmada però per l'elefantasi i altres males terribles. El *Firecrest* ancorat, una nit de tempesta en què Alain és en terra, l'àncora es desferma i Gerbault ha de córrer nedant a salvar el navili que perilla d'ésser endut endins de l'oceà.

El 15 de març de 1926, Alain Gerbault és a Tahití. D'ací posa proa a les illes Samoa, les illes Wallis, les illes Fidji, travessa les Noves Hébrides, l'estret de Jones al Nord d'Austràlia i per l'agost del 1927 passa al sud de les illes de la Sonda. Per l'octubre és a la illa de la Reunió on fa un mes d'estada; pel desembre és a Natal, on hi fa un altre mes, i pel gener del 1928 tomba el Sud de l'Àfrica per arribar al Cap de Bona Esperança el 14 de febrer. En l'abril passa deu dies a la illa de Santa Elena i remunta l'Atlàntic fins a la illa de l'Ascensió. Pel juliol de 1928 arriba a les illes del Cap Verd, on ha fet estada fins al maig darrer en què va sortir camí de les Azores, i l'onze de juny deixava les Azores, en ruta cap a França, terme del seu creuer a través de tres oceans, donant completa la volta al món. (Alain Gerbault ha pres fotografies i ha impressionat films del seu creuer.)

Saludem Alain Gerbault, el vencedor de les tempestes, en el seu retorn a Europa, i lamentem per ell que el món sigui tan petit que tan aviat un hom li hagi donat la volta... I li desitgem molta sort en el seu vinent viatge — que el farà no hi ha dubte — altre cop vers les illes de la Polinèsia, on va sentir-se el més fel·lic dels homes, enmig d'aquella naturalesa exuberant mai vista, entre els pescadors de coral i de nacre; a Rikitea, on els naturals dansen les seves danses en honor dels forasters que els visiten, i els col·loquen en un tabernacle i el coronen de roses.

J. VENTALLÓ

MIRADOR

anuncia un concurs
que pot ésser molt divertit

¿QUINES CINC PERSONES VOLDRIEU VEURE DINTRE EL "TUBO DE LA RISA"?

Heu estat a l'Exposició? Segurament que sí. De l'Exposició, heu estat al parc d'atraccions? Segurament que també. I, si no hi heu estat, deveu recordar, perquè n'hi ha hagut d'installades en altres parcs d'aquesta mena, una atracció retolada el "Tubo de la Risa".

Es compon — ho diem per refrescar la memòria — de dos tambors de fusta d'eix horitzontal, d'uns dos metres de diàmetre, girant l'un en sentit invers de l'altre. Un tobogan hi condueix. Per la mòdica quantitat de dos rals, podeu fer d'actor o d'espectador, com vulgueu. Naturalment, que si exerceu el primer paper, no és massa versemblant que rigueu tant com si, més modestos, us acontenteu d'exercir el segon paper.

Aquest, no cal explicar-lo. El d'actor consisteix, senzillament, a deixar-se anar pel tobogan — podeu, també, entrar-hi caminant — i trobar-se a dintre els tambors en moviment. Com que abans us hi heu fixat bé i us han atapeït el crani dient-vos que caminar dintre el tambor a tall d'esquirol engabiati o de gos fent voltar l'ast, no és pas més difícil que pujar o baixar d'un tramvia en marxa, us hi fiquèu convençut de fer un paper aïros, i el que féu és un seguit de tombarelles disgraciades que provoquen la rialla dels espectadors. Com més recordeu les explicacions i penseu el que cal fer, més divertit és (pels que miren, ben entès).

Doncs, bé, MIRADOR té ganes de saber QUINES CINC PERSONES VOLDRIEU VEURE DINTRE EL "TUBO DE LA RISA".

Ara, de moment, només anunciem aquest avantprojecte, el qual està en estudi pel que fa a les seves condicions i organització, que seran publicades, per poc que puguem, en el número vinent.

De totes maneres, ja podem dir que caldrà procedir a una selecció dels personatges que els lectors (i nosaltres) voldríem veure giravoltant grotescament, i també que aquest concurs no té pas per objecte permetre que qualsevol esbravi les seves antipaties fent rodolar dintre el "Tubo de la Risa" gent que no li facin gràcia. Al contrari uns quants noms de persones molt trempades i simpàtiques que, per llurs condicions físiques o morals, farien gràcia sacsejades allí dins.

Per acabar, diguem, per a tranquil·litat dels que es puguin veure inclosos en la llista de candidats a entrar al "Tubo de la Risa", que qualsevulla que siguin l'opinió dels lectors i el resultat del concurs, no intentarem de cap manera de posar aquest a la pràctica, estimbant tobogan avall els més afavorits pel sufragi popular, als quals felicitem per endavant, siguin qui siguin, pel seu imminent nomenament, penyor d'una afectuosa popularitat.

Informacions d'Estiueig

Podem no tenir centres d'estiueig — balnearis, pobles de la costa i de la muntanya — d'aquells que criden el turista fent-se així una anomenada internacional que procura, a les personalitats més distingides que hi sojornen, un retrat al *Vogue*. Però tenim, escampades per Catalunya, unes quantes colònies estiuenques que bé mereixen els honors d'una descripció. Naturalment que posats a parlar d'aquestes colònies, no ho podem fer en l'estil delicat de qualsevol cronista de societat, ni podem reflectir baldament sigui la meitat del que es pot recollir en uns quants minuts de conversa amb un estiuejant de confiança.

El nostre propòsit és únicament de fer una descripció lleugera i animada d'uns quants punts d'estiueig, els més típics i, perquè el quadro sigui complet, també presentarem, a més a més de l'estiueig que passa per distingit, alguna mostra del que no ho és tant, però que conté prou elements pintorescos que justifiquen a bastament l'atenció que hi dedicarem.

L'APERITIU

Cinc meditacions sobre una nit de
Boxa a les Arenes

I. La boxa a l'hivern és una mena d'espectacle que abriga. La gentada i el fum abriguen materialment; els boxadors amb la pell nua donen la sensació que no fa fred. A la boxa, a l'hivern, s'hi ha d'anar amb barret fort, i és imprescindible fumar. Si pot ser un cigar madur, una mica fort, que s'hagi d'encendre unes quantes vegades. No es pot aguantar l'espectacle d'un cop de puny d'aquells que fan mal, ni la sang a la cara de l'adversari, sense mossegar en silenci el tabac negre; després d'aquesta mossegada es poden fer totes les manifestacions d'entusiasme o de protesta.

A l'estiu, la boxa ja és tota una altra cosa, sobretot quan és boxa a l'aire lliure, desesperadament espectacular, com la vetllada darrera a les Arenes.

La boxa a la plaça de toros perd malícia; el ring no és tan intens; en canvi, la massa dels espectadors guanya. Els espectadors agafen un to moral i un color d'amanida.

En aquesta amanida abunden enormement els talls de cebes, que són les camises blanques o de tons clars, perquè tothom s'ha tret l'americana.

De tant en tant, hi ha un tall de tomàquet estrident, carregat d'or líquid i de pebre de Caïena, que és el vestit d'una dona.

II. Aquest espectacle de la boxa, a la plaça de toros rep la influència malèfica de les gasoses. La mixtura industrial de sucre, llimona o àcid carbònic dóna una líquida banalitat a la lluita. Els venedors de gasoses solen ser aficionats a la boxa, perquè en general són aficionats a tot.

Només poden cridar i passar entre els rengles de les cadires, quan els dos homes que lluiten al ring reposen com dues dansarines desmaiades, i els manàgers els polvoritzen la pell amb la boca plena d'aigua. Quan sona el gong per tornar-hi, els venedors de gasoses s'ajupen davant de la cadira d'un espectador qualsevol, esperant que parin els cops per tornar a fer de les seves.

Un venedor de gasoses ajupit és un ser immorral, rígid i escorregut, com un ídol oceànic que ha ofès la seva tribu, i com que no pot veure el que passa al ring, pateix molt més amb l'esquena cargolada que el manàger al qual estan destruint un «poulain».

III. Quan s'acaba un combat i s'encenen els llums, l'espectador respira. Sembla que mentre durava la lluita tenia un pulmó una mica premsat. Les coses tornen a ser com eren abans, i perden aquella excel·lència màgica que els donava el dinamisme del ring. La plaça de toros, vista des de l'arena, té una trista alegria colonial. Els que seuen en cadires de pista senten als peus una humitat estranya i una mena d'olor especialíssima que no saben definir. És una olor que a la plaça de toros no se'n va mai, i prové de la sang dels cavalls morts. Per més que renovin la sorra, per més que el sol assequi i descompongui totes les misèries orgàniques, la sang dels cavalls es venja i el tuf persisteix.

L'espectador el té ficat a l'ànima, i quan ve un nou combat i és un combat de pesos forts, aquesta olor de la sang dels cavalls li desdibuixa una mica la realitat de les coses. Per exemple: Quan un dels pesos forts rellisca, l'espectador creu positivament que les taules de fusta del ring estan plenes de peles de taronja.

IV. La llum en el ring té una importància extraordinària. És l'element principal per formar el cocktail de la boxa, que puja sempre al cap abans d'hora. Aquesta beguda és una barreja de suor, de ferocitat, i del canem de les cordes del ring.

El jutge de combat, dintre d'aquests cocktail, és com una ametlla tendra i pelada. Perquè el tal senyor, tan blanc, tan correcte, dóna la impressió d'un congregant que fa la visita de la Conferència de la paròquia, i que els ha trobat en un moment difícil, i un sempre té por que prengui mal, entre les investides dels que reben.

Les pantalles de la llum a la plaça de toros eren de roba, desiguals i lamentables. Semblaven uns enagons penjats i escurçats, un tros de tutú de dansarina que ja no serveix, i ara en faran benes i desfilen pels malalts. Amb una mica d'imaginació i amb un cert desig d'ennobrir les coses, aquelles pantalles de roba podien semblar unes meduses que flotaven aire amunt, amb el seu teixit gelatinós, arrugat i encongit de por.

V. En el ring sempre hi ha una barreja de grandesa i de púrria. Els que van amb la galleda als dits fan l'efecte d'un entremig entre mossos de quadra i mossos d'hospital. Alguns són futurs boxadors o boxadors fracassats. Els salva, moltes vegades, una lluentor «esportiva» que la claror del ring els dóna als ulls. Són uns ulls d'un índigo metàl·lic com les closques buides dels musclos.

Al ring ha pujat un segon que és negre. Porta una samarreta vermella i unes calces llargues de color de gos vulgaríssim, d'aquests gossos que no se sap ben bé de quin color són.

Però el vermell del mallot és magnífic i no es pot comprendre si és la suor o si és la llum del ring o la pell del negre que li donen un reflex de meravella. Penseu amb el vermell de certes orquídees, de certs ocells del tròpic, el vermell que deu tenir la sang d'una princesa tahitiana.

No se sap en quin lloc aquest negre ha comprat la seva samarreta; se sap, però, que no se'n vol despendre de cap manera i que dos milionaris ja li han fet proposicions per adquirir-la, amb les ganes de poder-la exhibir en una d'aquestes festes brutals que fan els milionaris, i que solen acabar ofegant una criatura autèntica, dintre d'una gran copa plena de gin.

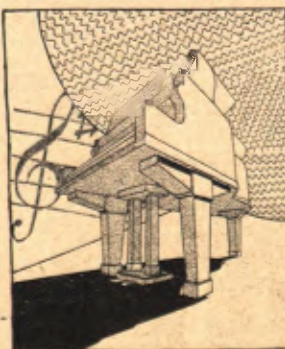
JOSEP MARIA DE SAGARRA

DEMANEU pertot el matamosques

RADIOL

El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

CHASSAIGNE FRÈRES

Casa fundada en 1864

PIANOS - AUTOPIANOS

Terminis Més de 31.000 en ús Lloguers

TELÈFON 16086 - CLARIS, 43 - BARCELONA

VERS LA FEDERACIÓ ECONÒMICA D'EUROPA?

Què pensen els nostres homes del projecte de Briand

A l'estiu, dur a terme una enquesta periodística és una feina més difícil del que pugui semblar a primera vista. Una enquesta política sol fer-se sempre a base de visites a gent important i, a partir del juny, la gent important que interessa per a les enquestes ha deixat el despatx en mans d'uns secretaris i s'ha traslladat a una magnífica torre de la Costa Brava, de les Guílleries o de Puigcerdà. El lector, doncs, ens farà càrrec del nombre de visites, dels cops de telèfon, de recerques i de súpliques que cal esmerçar per a aconseguir unes declaracions dels homes importants que hom ha escollit com a primeres figures de l'enquesta...

Un periodista de pit i d'experiència, però, no ha d'espantar-se mai. Sobretot quan es tracta d'un afer professional de molt interès com resulta una enquesta ràpida sobre l'opinió dels nostres homes respecte del projecte Briand. La possibilitat d'una Federació econòmica europea, en les actuals circumstàncies internacionals, és un tema digne d'interessar tots els polítics europeus...

Què hi diuen els polítics i els internacionalistes catalans? Creuen en la viabilitat d'aquest projecte de Federació econòmica europea? Com l'han acollit? Quins comentaris els ha suggerit, a cadascú, és clar, segons llur concepció política?

Totes les respostes a la present enquesta han estat improvisades per llurs autors respectius, als quals hem anat a visitar a llur domicili, d'aquí o de fora, recollint-los les manifestacions en forma d'entreviu...

Fem aquest aclariment no per desmerèixer en res el contingut de la nostra enquesta, sinó, al contrari, per fer-ne ressaltar els mèrits. Algun dels nostres il·lustres entrevistats es resistia a l'entreviu amb l'excusa que, d'aquella manera, tant de sorpresa, era impossible d'exposar unes quantes frases ben fetes.

— Ja l'hi enviaré — em digué.

Quan un polític us diu això teniu dues solucions: treure el llapis i el bloc i importar aquell home fins que us ha dit una cosa o altra, o renunciar definitivament a poder comptar el seu nom entre les personalitats de l'enquesta. La promesa d'un polític és feta sempre en un futur indefinit. Ho sabem per experiència.

Es natural que nosaltres vàrem votar per la primera solució. Sense arribar a treure el revòlver, hi ha cinquanta mitjans d'apurar l'entreviat fins que ens rendeix i us diu: — Apunteu...

I bé. Som-hi. A continuació deixem parlar lliurement sense interrompre'ls amb aclariments o amb objeccions, els il·lustres catalans que han tingut l'amabilitat de contestar a la nostra enquesta.

LLUÍS NICOLAU D'OLWER

Es confortant que el ministre de Negocis Estrangers d'una gran potència ofereixi a l'opinió pública i al món diplomàtic una iniciativa que, duta a terme, seria el primer pas vers els Estats Units d'Europa. El món fa via, més de pressa que no ens donem. Poc temps enrera, les idees paneuropeistes feien encara somriure els homes pràctics. Ells les creien avantatjoses només per als pobles petits: per això les creien irrealitzables i en tenien, als que les defensàvem, per uns somiatruïtes crònics.

Que una idea ens sigui cara, però, no vol pas dir que no en veiem les dificultats. Per una unió duanera europea, la més gran és aquesta: Anglaterra. ¿Com excloure-la'n, si ella és més europea que la major part d'Europa? ¿Com incloure-la-hi, si Anglaterra és l'Imperi britànic i l'Imperi britànic és el món? Els dominions, que més atrets es senten pels Estats Units que per Europa, no voldrien pas adherir-s'hi.

D'altra banda, en l'ordre dels principis, la unió duanera europea només pot ésser admesa com un pas vers el lliure canvi. Concebuda com una finalitat, no seria més que una formació de guerra, un militarisme econòmic d'Europa contra Nordamèrica. I tanmateix som molts els qui, malgrat totes les reserves que l'actitud americana sovint imposa, ens sentim més veïns i més amics dels Estats Units que de bona part dels pobles europeus.

JOSEP XIRAU

Hi ha dos punts de vista diferents: un, el problema en conjunt plantejat en la seva totalitat; l'altre, la valoració del projecte Briand.

Començo per afirmar que aquesta Unió dels Estats Europeus en una formació política i jurídica és, al meu entendre, no solament una possibilitat, sinó una necessitat. En primer lloc perquè representa una solució, i una solució elegant, dels problemes europeus. En la guerra dels trenta anys les nacions europees s'adonaren que, conjuntament, pertanyien a una Societat d'Estats. Avui, després de la guerra, els pobles es troben inapel·lablement dins d'una comunitat. Es dir: la guerra ha donat la possibilitat d'una formació jurídica-política paneuropea, després que d'un sol sotrac històric varen volatilitzar-se les tres formes més conseqüents de l'imperialisme: l'alemany, l'austríac, el rus.

Avui, el centre d'Europa és un condensador de l'esperit autènticament democràtic. El futur d'Europa està, de moment, en l'entesa franco-alemanya. I aquesta entesa és avui sortosament inevitable, encara que sapiga greu a les males animetes que nodria la germanofília del temps de la guerra

i malgrat les amenaces de les formes imperialistes que avui donen una perifèria patològica al mapa europeu.

Cal constituir Europa. Els elements hi són tots: una formació jurídica i política ha de reposar damunt d'una unitat de cultura. I és això, precisament, el que cal cercar per damunt de les preocupacions dels nacionalistes caducs. La corba de la vida espiritual del món que, durant un moment, va semblar que es decantava vers l'altra banda de l'Atlàntic, ara torna cap aci, assenyalant Europa com el centre de la màxima sensibilitat espiritual.

El moment és oportunitat, que, en política, vol dir-ho tot. El període del 1914-1918 representa la liquidació del vell imperialisme, però, com sempre, les formacions històriques es resisteixen a morir; condemna desesperadament de sostreure's a la sentència i, biològicament, es transformen. L'imperialisme, doncs, no és del tot mort, sinó que ofereix encara una darrera fase: l'imperialisme financer. L'impuls de les lluites i de les rivalitats internacionals és, avui, predominantment econòmic.

Darrera les façanes dels governs hi ha dues forces que regeixen el món: d'una banda l'oligarquia plutocràtica de l'alta finança; per altra banda, la força misteriosa de l'opinió pública. Hi ha, doncs, un imperialisme de l'època democràtica com hi hagué un imperialisme d'extracció feudal. La possibilitat d'una constitució jurídica d'Europa exigeix que, prèviament, aquest imperialisme prengui el lloc que li pertoca entre els grans cadàvers històrics.

La Unió dels pobles d'Europa se'n apareix, doncs, com un postulat de llibertat. Volem dir que dona la possibilitat del màxim de llibertat als pobles. De llibertat, no d'indpendència. Es dir, la unió de pobles que poden resoldre tots els problemes, no per la força, sinó per la raó.

PERE COROMINES

No trobo en el projecte de M. Briand d'acceptable més que el principi: el de la Unió europea.

Una simple intel·ligència econòmica implica el desconeixement dels fonaments actuals de l'economia nacional i respon a una concepció tan vetusta com la vella oposició entre lliurecanvistes i proteccionistes.

El fet essencial amb el qual cal comptar és l'existència d'agrupaments nacionals. Mentre hi hagi qüestions nacionalistes per resoldre no serà pacíficament possible la realització d'aquest projecte. Ni tan sols desitjable.

L'Estat en quan es diferencia de la nació és la realització d'una ambició imperialista. L'Estat francès és imperialista, com ho és l'alemany, com ho són l'anglès i l'italià. No veig ni la manera ni la utilitat de congregar tots aquests i els altres imperialismes. Per això ni el nom m'agrada d'aquest projecte d'Estats Units d'Europa.

Però si la Societat de les Nacions fos capaç de resoldre totes les qüestions nacionalistes, seria viable i útil la realització d'una Federació de les Nacions d'Europa. Aleshores, el principi de l'economia nacional no seria destruït, sinó eixamplat. El sistema de defensa econòmica d'una nació que no és ni el lliurecanvisme ni el proteccionisme perquè pot ésser una sola i totes dues coses alhora, s'ampliaria per a la defensa de totes les nacions federades.

El *sollverein* de Litz fou possible a Germània, perquè el règim independent de les agrupacions unides no deixava enrera problemes d'Estat. El *sollverein* europeu avui no és possible: primer, perquè els Estats més forts són imperialistes i practiquen la dominació per la conquesta; segon, perquè la subsistència de nacions total o parcialment sotmeses no permet pensa ren un règim econòmic de defensa comú.

Per últim, ni que la idea fos possible i madura, veig el motor sentimental per a realitzar-la. Pels anys 50 de la darrera centúria tots els elements psicològics i socials de la Unió germànica s'havien realitzat. I això no obstant, la reunió de Francfort fou una aspiració de somiadors. En desencadenar les guerres contra l'Austria, Dinamarca i França va encendre Bismarck la fornal que podia fondre en una sola peça l'espasa de Siegfried.

JOSEP MARIA TRIAS DE BES

Prescindint de les raons de tàctica que en el terreny diplomàtic han motivat l'exposició d'aquest projecte grandios, raons que no ens pertoca examinar, car hem de mirar la qüestió des d'un punt de vista objectiu, no puc menys que aplaudir estusiàsticament aquesta iniciativa.

En primer lloc perquè representa l'afirmació i el manteniment de la cultura europea, la qual, malgrat totes les embranzides exteriors, és encara l'única cultura.

En segon lloc perquè significa l'aplicació del federalisme per harmonitzar les grans varietats ètniques.

Els inconvenients, naturalment, són molts i principalment els de la Federació econòmica, atès l'estat actual de l'economia i la finança dels Estats Units d'Europa i l'especialíssima situació de la Gran Bretanya.

Com aspiració, repeteixo, trobo el pla admirable i crec que convindria que no quedés monopolitzada per la diplomàcia i pels tractadistes, sinó que s'interessés per aquesta idea l'opinió pública europea.

DOMÈNEC DE BELLMUNT

(Continuarà.)

Les revolucions de Mèxic

De 1910 ençà, Mèxic és comú per un seguit de trasbalsos, i l'agitació armada s'ha fet gairebé crònica. Al balanç de cada un dels episodis d'aquella sèrie, hom proclama, esperançadorament, que serà el darrer, i així com pregonava ara, finalida la darrera assonada. No cal donar-se massa confiança a aquest optimisme. Si la darrera, com les altres assonades que des de 1913 es succeïen periòdicament, tingueren origen i arrels populars, el cansament, l'esgotament, entre la massa, podrien assenyalat la fi d'aquelles convulsions. Però des de l'alcament delahuertista contra el govern d'Obrégón, el 1923, tals episodis perden, i més a cada nova edició, la seva filiació popular, per a esdevenir moviments essencialment polítics, provocats per polítics amb finalitats polítiques, sense altre mòbil que l'ambició immediata.

Mèxic, repetim el que altres voltes, ofereix un dualisme colpidor i desconcertant, que explica fins a cert punt el desconeixement general amb què són tractats els seus problemes i esdeveniments, desconeixement que, no cal dir-ho, és explotat per la mala fe interessada: Té, com tots els països centre i sud-americans, Argentina, Uruguai exclosos, que han sabut crear un mecanisme demo-burgès estable i orgànic, el ròssec fatal i nefast del crlollisme, paràsit i privilegiat, que sols pot viure a l'empar del poder i a l'ombra del pressupost, provocador de totes les revolucions i revolucionetes que es fan en aquests països. Però, per contra, té, com realitat pulxant, esperançadora, promesa de l'esdevenidor de Mèxic i d'Amèrica, l'element indígena i mestís, el 85 per 100 de la població, promesa pleròrica de, sorpreses i vitalitat, que per factors i circumstàncies que la revolució ha provocat i posat en joc, s'està desvetllant i posant en marxa.

Contradictòria, dualitat d'elements i valors, que en el curs d'esdeveniments que, de 1910 ençà, constitueixen co que genèricament s'entén per revolució mexicana, es palesa i delata de faïssos simptomàtics. Inicialment política, la revolució de 1910 pren seguidament una orientació social, reivindicadora, i té com propòsit immediat i concret el rescament de la terra, acaparada pels latifundistes, i amb ell, l'acabament de l'esclavatge del peonatge rural indígena. Sense legislar, sense fórmula legal que empari el fet, els revolucionaris parcel·len la terra, la distribuïen, i el crit que arrossega a la revolució a tota la indiada, és el de «terra!», fent d'aquella un fenomen eminentment social, del qual viu encara la revolució i les seves institucions, sostenint-se contra els atacs dels seus enemics, i donant arguments a les arengues dels seus exaltadors.

El període presidencial d'Alvar Obregón, 1920-1924, clou el període gestatiu, resolutiu, de la revolució mexicana. Obregón institucionalitza la revolució, i l'article 27 constitucional de 1927, sorgit potser més per la pressió de les circumstàncies que per expressa voluntat dels constitucionalistes, declarant la terra propietat nacional, expropiable, al servei dels interessos comuns, consagra la màxima aspiració revolucionària, que si no ha tingut satisfacció completa, com podia esperar-se, dels sacrificis fets per tal d'assolir-la, és, cal dir-ho, el precedent i l'exemple gloriós que ofereix la revolució mexicana, avançada d'altres esdeveniments més resolutius i justiciers.

Des d'Obregón, els esdeveniments que hom enclou com pertanyents a la revolució, no tenen ni remotament l'origen i finalitat socials que fins aleshores. El delahuertisme, el 1926 i l'assonada de 1927, la de 1929, són provocats i moguts per l'ambició de poder fer maneigs dels polítics professionals, a profit seu: no tenen el fons i l'origen social, vindicatiu, de la revolució de 1910, la genuïna revolució. Es tracta, senzillament, d'una lluita de faccions, d'oposició d'interessos, d'ambicions insatisfetes, que no tenen altre fi que la satisfacció d'aquestes, i que, per a justificar-se, invoquen la puresa i la continuïtat dels principis revolucionaris, que tots diuen servir. Abans, la revolució sorgia de la indiada, i era moguda per un afany vindicatiu, profundament humà: avui, a una més de les gestes i ambicions de la criollada, que no pot avenir-se, a Mèxic com a la resta d'Amèrica, a deixar fàcilment la situació de privilegi i acaparament de què fruitex des de la Independència, com abans en la Colònia.

Cal entendre, quan es parla de la revolució mexicana, de què us parla. I cal insistir i pensar, a través de les noves i el succeir-se dels esdeveniments, que el futur de Mèxic i de bona part d'Amèrica està en la intervenció creixent, decisiva, de la massa indígena. Del contrari, l'ambició criolla lliurarà, com està lliurant ja, a pas de gegant, l'esveïment de llurs països a l'or de Wall Street.

MARTÍ CASANOVES

Sopar íntim

Dijous passat, que MIRADOR s'esqueia complir mig any de vida, un sopar íntim reuní la redacció i administració del nostre setmanari a l'Hostal del Sol, del Poble Espanyol de l'Exposició.

Com se sol dir en aquests casos — i com acostuma a ésser veritat —, la major cordialitat i companyonia regnà durant l'acte, seguit d'una llarga sobretaula en la qual es parlà de projectes i iniciatives per a portar a cap en el nostre setmanari, corresponent així a la bona acollida que el públic ens ha atorgat. Aquests projectes, potser fóra massa prematur detallar-los, tant més que la majoria d'ells no seran posats a la pràctica fins passat l'estiu, època obligada de calma.

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

A L'ENTORN DEL CURS UNIVERSITARI 1928-29

Domènec Guansé remarca, des de *La Nau*, el silenci periodístic d'enguany davant els exàmens universitaris. Recorda el seguit de comentaris que aquest tema provocà l'any passat, les enquestes i anècdotes; afegeix que els exàmens s'han repetit i el resultat deu haver estat, si fa no fa, tan desastrós com l'anv passat. L'amic Guansé creu que el periodista no ha tornat a reprendre el tema per mor d'esdevenir massa insistent i monòton. Diu que els nostres periodistes han perdut l'habitud d'insistir; que no es volen resignar, però, a ésser un principi letàrgic, i així, en la seva tasca quotidiana posen més de joc que de batalla. I acaba declarant que hi ha temes, però, que dol d'haver-los de tractar entre somriures, sacrificant-los a la varietat. Un d'aquests temes, diu, és l'estudiantil, car «tot el nostre esdevenidor és entre les seves mans». La tasca periodística quotidiana és esgotadora i mena, sovint, a parlar de temes amb no gaire perspectiva.

L'amic Guansé té tota la raó quan suposa que els exàmens d'enguany han estat tan desastrosos com els d'anany. Podríem reportar algunes anècdotes tan o més divertides que les que sortiren a rel·luir en les enquestes de l'anv passat. Però cal tenir en compte, amic Guansé, en el curs universitari 1928-29, un seguit de circumstàncies que li donen un caient especialíssim i bastant delicat. És a la memòria de tots que aquest curs, si bé en els seus primers mesos transcorregué com una seda, des d'uns quants dies abans de les vacances de Pasqua la normalitat es trencà; els esdeveniments arribaren a un punt tan neurolgic que hom cregué convenient el tancament de la nostra universitat. Quan, pocs dies abans dels exàmens de juny, hom decretà la reobertura del nostre primer centre docent, un bon nombre d'estudiants, sorpresos, no es matricularen — alguns, no pocs, no tingueren temps de reunir la quantitat que calia per a la matrícula de càstig i esperen els exàmens de setembre. Ara bé; la majoria dels alumnes que s'han examinat enguany i que han representat un paper tan lamentable com el que remarcàvem el curs passat, són, precisament, els que constitueixen aquest conglomerat que anomenem la massa amorfa, acéfala, sense vibració, apagada i cementirial. Els altres constitueixen la veritable selecció universitària, la minoria que queda bé davant del tribunal, i vibra i és l'eix dels nostres moviments. En aquest sentit el curs 1928-29 és altament aliconador. Amic Guansé: és únicament a les mans d'aquesta minoria selecta on està dipositat el nostre esdevenidor.

El curs 1928-29 ha evidenciat d'una manera esclatant, que el moviment de trasllació d'aquesta joventut estudiantil selecta — moviment iniciat temps ha — ja és un fet. L'ànima de la nostra Universitat ha canviat de pis: del pati de la Facultat de Dret i Filosofia i Lletres ha passat als amplexos corredors de la Facultat de Medicina. Actualment, el pati de la Universitat Literària és un veritable cementiri, amb olor de cementiri i tot.

Aquest fet té una explicació clara. Els estudiants de la classe mitjana nostra, els estudiants per vocació i per passió, iniciaren els primers temps de la post-guerra un veritable exòde: obriren un camí que anava de la Facultat de Dret i Filosofia i Lletres a la Facultat de Medicina. I al mateix temps que la nostra classe mitjana abandonava la Universitat Literària, ho feia l'ànima universitària, la passió i l'entusiasme. Els joves rics de futur se l'endugueren a la Facultat de Medicina. Els pocs estudiants que, per vocació han romàs al pati de la Universitat Literària, han restat ofegats per la massa amorfa, estàtica, sense vibració, constituïda pels joves que estudien, en general, perquè tampoc no sabrien com passar les hores del matí o per imposició paternal i prenen el títol amb el mateix posat d'aquell qui recull el fruit mort d'un dolorós infantament.

Per això veiem, sovint, que un moviment vibratori estudiantil rep l'impuls inicial a la Facultat de Medicina. Poques vegades l'impuls pren la direcció oposada. Els curss 1928-29 és, en aquest sentit, ple d'ensenyances. Els últims esdeveniments ho demostren clarament.

Si altra cosa no, la nostra enquesta del curs passat mogué molt soroll i això sol ja ens satisfà. Ens resistim, naturalment, a creure que aquella enquesta ràpida provocés el petit reviscament estudiantil de començaments de curs — el qual concretà en l'aparició de *L'Estudiant* i de *Ginesta*. Recordem aquests fets perquè ens donen l'avinencesa de remarcar que cap d'aquestes dues publicacions estudiantils — i perdonin els amics que les redactin — pot, i és lamentable, erigir-se en òrgan representatiu de la veritable selecció universitària. En ambdues publicacions hi ha elements pertanyents a aquesta selecció, però això no vol pas dir que representin la selecció. Hem dit que

aquesta minoria selecta radica actualment a la Facultat de Medicina. I bé; cal dir que els futurs metges viuen i accionen al marge d'ambdues publicacions. És que els estudiants de Medicina no volen ésser-hi? No; són *Ginesta* i *L'Estudiant* que no s'han acostat als seus companys. Més clar i resumint: ambdues publicacions no han nascut de l'escalf, de l'entusiasme col·lectiu d'aquesta selecció universitària. Més aviat són fruit d'una actuació personal. I heu-vos aci per què hem pogut constatar-hi l'absència de noms imprescindibles i la presència d'altres que no vacil·laríem a classificar d'una manera rotunda.

«Rodius» — pseudònim d'un bon amic nostre qui redacta la «Vida Universitària» a *La Nau* — declara, en una nota recent, que abans de l'enrenou periodístic d'anany no hi havia minoria selecta estudiantil. En altres termes, ve a dir que amb l'aparició de *Ginesta* i *L'Estudiant* aparegué aquesta minoria. Amic «Rodius», les minories no broten com els bolets. Existia d'uns quants anys, però bastant dormida. Aquell soroll periodístic tingué la virtut de despertar-la i aleshores prengué consciència de la seva tasca.

Recordem que, dies enrera, parlant dels nostres estudiants, el nostre amic Leandre Cervera es mostrava entusiàsticament satisfet dels estudiants de Medicina, dels seus futurs col·legues. Tenia motius. En canvi, també tenia motius de plata un jove advocat amic nostre per a plàyer-se de l'acefalitat de la major part dels seus futurs col·legues. Una senzilla constatació ens donarà més llum que cent quartilles. Coneixem una dotzena d'estudiants de Dret, del segon i tercer curs, que es fan uns confusions estranyes quan parlen d'individualisme i socialisme. En canvi, tots els amics que tenim a la Facultat de Medicina — que no són pocs — no solament no us confonen aquestes dues posicions, sinó que us defensen la seva preferència amb una netedat i entusiasme admirables.

Totes aquelles anècdotes tan divertides que reportàvem l'anv passat, eren col·lides a les aules de les Facultats de Dret i Filosofia i Lletres. Ens plau de remarcar que als estudiants de Medicina els tractàvem molt bé, tant que constituïen l'excepció. Teníem plena consciència de la nostra actitud.

El curs 1928-29 és un curs ben ric d'ensenyaments.

R. PEI

Estudiant de la Facultat de Dret.

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

El conductor canvia, però el passatger és sempre el mateix.

(Pravda.)

Nota. — El passatger representat en aquesta caricatura russa és el capital.

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896

Direcció telegràfica: DANIBES

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

LES LLETRES

El cas de l'Alacambra

Conte inèdit de FRANCESC TRABAL

Tomàs Alacambra era promès. Promès de pares, mares i germans, amb l'Adolfa. L'Adolfa no es deia res més perquè figureu-vos si ja en tenia ben bé prou. I, com la major part de les noies que són promeses, l'Adolfa estimava en Tomàs amb follia, l'estimava fins a no poder més, i això precisament fou la causa que en Tomàs en el punt més dolç del festeig sentís una mena d'enyorament, produït per la manca de l'imprevist, per la lassitud que dona la seguretat del "aquí ja no pot passar res més", per la inèrcia d'un festejament massa llarg... De vegades, en Tomàs havia de fer veure que badava per no fer cas dels pensaments inquietants que el burxaven per dintre, i a les idees diabòliques de fer una atzagaiada sense solta ni volta.

L'Adolfa no s'havia adonat de res. Acostumada a una vida tranquil·la, de filla segona d'un fabricant de samarretes de la Costa, entre la família, les novel·les blanques, les amigues i les carícies d'En Tomàs passava la vida sense la més petita idea del que són els mals de cap, els principis i les idees particulars. Ella només sabia que cada dissabte i cada diumenge li arribava En Tomàs i la besava i ella li acariciava els cabells i es gronxaven a la glorieta i passaven llargues hores embadalits sense parlar-se, contents de viure l'un al costat de l'altre, a la llum incerta dels capvespres a la platja, quan el menjar del dinar aprofitava l'oportunitat per aconseguir un emplaçament definitiu obeint un ordre de distribució impecable.

—M'agradaria veure't oberta de dalt baix per seguir aquest admirable distribuïment—una vegada que parlaven d'això els dos promesos, Tomàs ingenuament digué a l'Adolfa.

I un altre dia que la lluna els tenia distrets i feia molt de temps que estaven callats, En Tomàs sentí que la mà de la seva promesa el desvetllava, dient-li:

—Saps? M'ha sortit un diu de poll...!

La cosa anava així.

I un dia En Tomàs va voler fer un cop de cap: no podia ésser, era insensat de continuar d'aquella manera. I si aleshores n'estava ja cansat, per què havia d'exposar-se a ésser tots dos desgraciats tota la vida? Ell l'havia estimada molt a l'Adolfa, i precisament per això ni s'havia adonat d'aquest nom, en la pronunciació del qual havia arribat a fer filigranes. Però ara, cada vegada que l'anomenava, li semblava, no sabia per què, que es trobava al Pla de la Calma de Sant Segimon, sortejant les enormes buïnes dels bous que hi pasturen. I decidí alliberar-se'n. Es a dir, cercar la manera de no causar un estropici moral a aquella noia.

De no trencar-li l'encís d'una il·lusió de tants anys alimentada. I començà de passar nits en blanc i en negre furgant dintre la imaginació per si ensopegava amb la idea salvadora. No sabia com fer-s'ho, però ell se n'havia de sortir. I al cap d'unes quantes setmanes decidí de començar l'atac, l'atac a ell mateix emprant la tàctica de fer-se antipàtic, de fer veure que canviava, que es tornava idiota o imbecil·le o enze, i així enlloc d'ésser ell, fóra ella qui abandonaria la partida.

Tal dit tal fet: el dissabte de Glòria, després dels dies lents de Setmana Santa, que li havien proporcionat més lleures per pensar, l'Alacambra es presentà a la casa de la seva promesa tot il·lusionat: s'havia comprat unes ulleres. Unes ulleres d'aquelles que s'agafen només al nas.

D'exclamacions... de preguntes... de carícies! L'Adolfa no se'n sabia avenir!

—Pobret maridat meu! Mai no t'havia imaginat amb ulleres! Ara t'hauré de cuidar més que mai. No em sembles el mateix, però ja deures acostumar-m'hi...

L'Alacambra sentia engreixar-se. Ara va bé, pensava. I el dissabte següent hi comparegué amb unes ulleres noves. Ara les duia d'aquelles que s'agafen a les orelles.

I l'altre dissabte se'n posà unes altres, voltades de conxa.

I l'altre unes de verdes, i el de més enllà, negres. Però, res! L'Adolfa l'estimava més que mai.

Naturalment, després del fracàs de les ulleres les tirà totes plegades a la papereira i rumia que rumiarà a la recerca de noves tàctiques més contundents. Un dia que s'entretenia mirant aparadors per si la visió d'algun objecte li suggeria una arma de combat, s'encantà davant la vitrina d'un dentista. Es palpà els queixals i les dents, féu una ganyà de dolor, però entrà com un il·luminat a casa del dentista: es féu canviar tota la dentadura i se le féu posar d'or.

Al cap de vuit dies tornava a entrar a cal dentista i es feia posar un paladar positiu.

El dissabte següent l'Alacambra tingué una nova decepció: l'Adolfa cada vegada l'estimava més.

Rumia que rumiarà, es recordà d'un company seu de quan anaven a l'escola, que no sabia pronunciar les *eles*. I sortí com un il·luminat cap a Calella.

—Oua, maca, avui a Barceuna, m'he menjat un puat de canaons que eus àngeus hi cantaven...

—Ai Déu nos en guard, Alacambra, deus tenir malament el paladar; hauràs de tornar a cal dentista, que no sé pas com enraones avui...—digué una mica esgarriada l'Adolfa. Però de seguida li omplí la boca de besades, per curar-lo...

Al cap d'uns quants dies En Tomàs renunciava a l'absurda pronunciació de les *l*, i es feia soci del Centre de Dependents. Amb el carnet a la butxaca, radiant d'esperances, prenia el tren i encara no feia cinc minuts que era amb la seva promesa, li mostrava la cartolina que creia definitiva; però a l'Adolfa encara li féu gràcia.

N'hi havia realment per desesperar-se! L'Alacambra ja no sabia quin truc empecar-se, a quin mitjà recórrer.

—Potser si et compresis un bastó—pensà. I anà a casa del senyor Gasòliba, prop de la Plaça Reial, a comprar-ne un d'aquells pirogravats que fan els presos.

Però ni així reeixí, ni—i amb això sí que hi havia posat totes les esperances—li valgué de res haver-se fet redactor de *La Veu*. Quan l'Alacambra digué a l'Adolfa que era redactor de *La Veu*, ella li digué que l'estimava més que mai...

Hauria d'apellar a un procediment més expeditiu, més innoble, i donaria un disgust de mort a aquella noia, o hauria a la fi de casar-s'hi sense ganes, tement de dur una vida desesperada?

Oh! Encara tingué una idea formidable! Aniria a viure a casa d'ella una temporada, amb un pretext qualsevol, i així veint-lo a la vora tot el sant dia, no tindria més remei que avorir-lo!

Però, què sabia el pobre Alacambra de les possibilitats amoroses de les noies! Pretextà una prescripció facultativa, que li convenia una temporada prop de la mar, i fàcilment li fou muntada una cambra a la casa dels futurs sogres. I allí si n'arribà a fer d'animalades! Animalades, tal com sona. Però a cada una que en feia de nova, l'Adolfa més n'estava encisada. Feia una bestiesa i de seguida ella corria a explicar-ho a la seva mare, a les seves germanes, a la minyona...

—Saps què podriem fer? Fem una aposta? Qui dels dos sabrà passar-se quinze dies de l'altre? Vols jugar a qui serà el primer que anirà a cercar l'altre?

—Fet—digué l'Adolfa radiant, amb una brillantor d'entusiasme a la mirada.

I passaren quinze dies i ningú s'havia reclamat.

—A què va que no voldràs apostar ara per un mes?

I l'Adolfa trobà encantador aquest joc nou de resistència.

—I a què va que no aguantaràs tres mesos?

I l'Adolfa els aguantà. I tant! Si n'estava joiosa de vèncer. I quan al cap de tres mesos es tornaren a trobar, estava més enamorada que mai.

—Això, de totes maneres, no té cap mèrit—digué aleshores l'Alacambra—. El que tindria mèrit fóra que sapiguéssim estar-nos un any separats sense reclamar-nos. Aleshores sí que tindria importància.

—I et creus que seré jo qui cediré? T'asseguro que també guanyaria.

—Què va per jugar-hi?

I efectivament, passaren un any. I l'Adolfa, després de l'any, es llançava als braços de l'Alacambra rient com boja d'alegria i dient-li:

—Ho veus? Ho veus, tontet meu?

L'Alacambra sentia rodar el cap. Quina mena de dona l'Adolfa, i quin amor tan estrany! Però potser podria acabar-li la paciència:

—Vols-t'hi jugar que no ho resistiràs set anys?

I sí, senyor. Passaren els set anys... i l'Adolfa complia setanta anys i l'Alacambra setanta quatre, després de múltiples juguesques en les quals ningú no havia cedit per cap banda i l'Adolfa encara sentia que estimava el seu promès com mai.

I els pares i les mares i els germans i les minyones de servei anaren morint-se i vingué un dia que l'Alacambra i l'Adolfa eren tots dos vellets, vellets que no s'aguantaven, no tingueren altre remei que casar-se, i així que foren casats, nyec! feren un ai, i quedaren difunts. I de seguida l'enfermeria cuidà de tirar-los terra a sobre i la paleta del manobre empastifant llur nínxol amb ciment, feia esgarriar el dol, que pel que pogués ésser ja s'havia donat per acomiadat.

FRANCESC TRABAL

Curt Bois
diu d'Heinrich Mann:

Té un mirar com quan en el cinema us toca seure al davant de tot, a l'esquerra.

Franz Molnar diu:

Si veieu algú que escriu amb un llapis curt i rosegat, és un redactor.

ELS LLIBRES

JOAN SACS, *Vida i mort dels barcelonins* (La Mirada).

CARLES RAHOLA, *Els jueus a Catalunya* (La Sageta).

Es un truisme (per dir-ho amb una paraula anglesa que algun altre idioma ha adoptat i que nosaltres preferim al terme antipàtic de «perogrullada») que una personalitat forta deixa la seva empremta inconfusible damunt totes les activitats a què es dedica, baldament aquestes pertanyin a diferents ordres.

Tal és el cas de Joan Sacs, que, per millor individualitzar les seves especialitzacions, les signa amb noms diferents, però un mateix esperit les anima, unes mateixes característiques hi són fàcils de trobar.

Diríem, però, que Joan Sacs contista s'emparenta millor amb el caricaturista Apa que no pas amb l'historiador d'art que sol signar, com el pintor, Feliu Elias.

JOAN SACS

Si en els contes que integren aquesta *Vida i Mort dels Barcelonins*, hi ha la notació realista i minuciosa dels bodegons del pintor enamorat dels holandesos, encara hi ha més la notació grotesca del caricaturista intencionat i «pinçe-sans-rire» que és l'Apa de les innombrables publicacions periòdiques. I consti que, no gaire amics de barreja termes d'unes arts amb els de les altres, no hauríem escrit aquesta comparació de no tractar-se d'una mateixa persona que desenrotlla la seva activitat en plans diversos alhora.

Es compendrà que en emparentar l'art del contista Joan Sacs amb el del caricaturista Apa, s'estableix tot seguit una proposició: que el seu art no és realista, almenys presa aquesta paraula en el seu sentit estricte.

L'art del caricaturista comporta una certa deformació, o, si més no, l'acusació de certs trets, deixant-ne d'altres o negligint o reduïts a llur aspecte natural. La humanitat que desfila per aquests contes de Joan Sacs és una humanitat volgudament desproveïda de tot caràcter heroic o elevat. L'autor cospa de seguida el grotesc, però no el grotesc excepcional, sinó el grotesc, per dir-ho així, quotidià, el grotesc de tota vida humana que es desenrotlla en un món esquitit i sense solta, com volen els pessimistes que sigui aquest en què vivim.

En *Vida i Mort dels Barcelonins* trobem, d'una banda, una deformació—completament legítima—de la realitat; d'altra banda, que aquesta deformació no és feta en servei de la poesia. Els contes de Joan Sacs és la literatura més antipòtica que s'hagi escrit en català (i, ni cal dir-ho, només parlem de literatura de qualitat literària). Ara, però, hem de cuitar a fer una afirmació sense la qual risquem de no ésser compresos.

Joan Sacs, tot i aquesta deformació de la realitat, tot i aquesta visió tan llastimosa de la humanitat (llastimosa per a aquesta), és un enamorat del món i un enamorat de la realitat. Porta fins a l'extrem, doncs, aquella frase de no recordem qui (Romain Rolland, potser): «només hi ha un heroisme al món, i és de veure el món tal com és, i d'estimar-lo».

El prologoïsta del llibre de Joan Sacs, Pere Corominas, sosté que no és el seny de la bellesa el que irromp en l'autor per fer-lo escriure. Però, si es donés el cas que el concepte de la bellesa no fos el mateix per l'un que per l'altre? Potser la tria d'elements per a la consecució de la bellesa—total o parcial—no té tanta importància com el resultat assolit.

L'assoleix Joan Sacs? La nostra opinió, per poc que valgui, és favorable.

I, mal sigui recaient en el vici de les comparacions extraliteràries, posarem de costat els bodegons holandesos, amaratats de bellesa a desgrat de la humilitat dels objectes pintats, amb la *Vida i Mort dels Barcelonins*, vida i mort escarrancides, sense grandesa, però transformades per les mans de l'autor en literatura pura. I diem literatura pura fent nostra una afirmació del prologoïsta, que ens interessa molt de remarcar: aquella que *Vida i Mort dels Barcelonins* no pretén de fer el lector més savi ni més bo. Desgraciades les obres concebudes sota aquests propòsits; llur tendenciositat (i igualment la tendenciositat contrària, la de fer tornar el lector més ignorant i més dolent, diríem) és un pes mort, un llast de la qualitat.

Remarquem, finalment, l'estil del nostre contista, que sap menar la narració amb una traça de professional, encadenant d'una manera coherent els seus períodes i sabent col·locar d'una manera lliça els incidents i els detalls.

Quan Amador de los Ríos publicà la seva obra sobre els jueus d'Espanya, feia constar que havia esquivat tant aixopugant el seu cap sota el *theophiliu* dels jueus com cobrir el seu pit amb l'*escut* del Sant Ofici.

Carles Rahola, que acaba de publicar un llibre sobre *Els jueus a Catalunya*, podria també fer seves les paraules del més con-

gut historiador dels jueus a la península. Tots dos, però, no amaguen pas llur simpatia per la raça proscrita, augmentada encara pel fet de la persecució, coronada amb la impolítica expulsió per obra de Ferran el Catòlic. L'edict de 31 de març de 1492, obra d'aquest rei sobre el qual la història oficial no ha fet sinó callar els desencerts, era la culminació d'una propaganda antijudaica de la qual hi ha testimonis escrits que daten ja del segle XI i que havia de continuar molts segles encara. D'una banda, el fanatisme popular aquissat per allò que Menéndez y Pelayo anomenà «la democràcia frailluna»; de l'altra, l'enveja de pitjor mena envers els jueus pel fet de tenir algun diner arreuonat i el menyspreu envers una gent que no es dedicaven a la guerra, sinó a les arts i a les ciències.

Si abans de l'expulsió les matances de jueus tenien l'excusa en el salvatisme popular, després d'aquella, convertida la persecució en tasca oficial, no ens ha convenit mai cap dels paliatius que se li han volgut cercar.

En un llibre d'un tal Fray Francisco Torrejón, sota el títol grotesc de *Centinel·la contra Judios puestas en la torre de la Iglesia de Dios* (1673), es llegeix: «Para venir [els judaïtzants] a ser enemigos de cristianos, de Cristo y de su ley divina, no es necesario ser padre y madre judios; uno sólo basta. No importa que no lo sea el padre: basta la madre, y ésta aun no entera; basta la mitad, y ni aun tanto; basta un cuarto, y aun un octavo; y la Inquisición Santa ha descubierto en nuestros tiempos que hasta distantes veinte y un grados se han conocido judaizar.» Si realment s'haguessin portat els anàlisis de sang a l'afinament que desitjava Torrejón, la meitat de la població hauria d'haver mort cremada, començant per dalt, si hem de creure mal que sigui només la meitat del que el cardenal Mendoza de Bobadilla consignà en el *Tizón de la Nobleza de España*.

Cal dir, però, que no sempre els jueus havien estat maltractats, o almenys havien estat protegits pels reis contra el salvatisme de la plebs fanatitzada. En el llibre de Carles Rahola, el lector trobarà explicades, no sols la situació política dels jueus catalans, sinó també llur considerable aportació a la cultura, punts desconeguts àdhuc per als que tenen assignatures històriques oficialment aprovades a l'Institut.

Sota l'estil correcte, traspua «l'emoció històrica» (són paraules seves) que l'autor ha sentit estudiant aquella època. La seva simpatia (àdhuc en el sentit etimològic del mot) es fa encomanadissa. I agraïm, sobretot, aquesta popularització de la història, sota una forma llegible, a la qual desitjaríem un cultiu més intens per part de les persones capacitades.

JUST CABOT

El prestatge de MIRADOR

Les muntanyes de Prades, el Montsant i Serra la Llana. Centre de Lectura de Reus. Per Josep Iglésies i Joaquim Santasusagna.

Aquesta guia itinerària, bellament editada, conté dades històriques, geogràfiques i excursionístiques de les belles contrades del Montsant, Prades i Serra la Llana, d'aquest país sagrat, gairebé diríem, on es decren els convents històrics de Poblet, Scala Dei i Escornalbou, ple de llegendes i records de les lluites de moros i cristians.

Tota l'aspra bellesa dels seus castells, dels seus pobles, dels espadats i cingleres, és descrita amb dades escaridament estadístiques, amb itineraris discretament subratllats d'un xic de literatura, i amb multitud de fotografies.

Obra que interessarà als nostres excursionistes, als geògrafs i, en general, als amants i curiosos de les coses de la nostra terra.

M. Z.

BARREJA

Contraenquesta

La *Revue Marxiste* ha preguntat a diferents escriptors francesos: «¿Per què no sou comunistes?». Cada u haurà donat les raons que haurà volgut, i, per dir-ho gràficament, ja s'ho faran.

Només volem recollir la contrapregunta d'A. Thibaudet, el crític més enginyós en l'art dels acostaments, als quals troba matèria copiosa en la seva inexhaustible erudició.

Thibaudet creu més just que no pas constatar a l'enquesta, preguntar:

«¿Per què voleu que siguem comunistes?»

La fama

En una escena de la comèdia *L'Escola d'Uznach*, de Karl Sternheim, els actors dansen un minuet de Mozart. Un dia, quan feia ja bastants anys que aquesta comèdia no havia estat representada, el conegut escriptor eixí del sumptuós palau on habitava, als afores, i anà a ciutat. I heus ací que, en entrar a un bar, el pianista tocava, justament, aquell mateix minuet de Mozart que ell feia dansar als personatges de la seva comèdia. Sternheim quedà, de moment, molt sorprès i després, afalagat, digué als seus companys: «Sembla mentida les voltes que dona la fama... Heu sentit aquest pianista com m'ha plagiats?...»

BIOGRAFIA NOVA

En la col·lecció «Vidas españolas del siglo XIX», Benjamín Jarnés acaba de publicar la biografia de *Sor Patrocinio, la monja de las llagas*.

Abans que tot, la lectura d'aquest llibre és una constant i mai defallida delectança. És una obra literària pura. L'idioma arriba a màxima valor expressiva, saborós i al·liger. El món pren, en l'evocació, com una pàtina de mirall. (I potser—heus aquí la graciosa facècia—en molts indrets el que manca és el mirall.)

Benjamín Jarnés, entre els literats joves, frueix de certa primigènia categoria. Això explica que fos designat per a parlar en nom de la nova literatura en l'àpat que fou ofert a Gómez de Baquero per la C. I. A. P. amb motiu de començar la publicació de les seves *Obras completas*, esdeveniment de cultura del qual parlarem un altre dia. Benjamín Jarnés, que es declarà ell mateix el més vell de tots els escriptors joves, pot ésser considerat, també, com el més jove dels escriptors vells. Potser aquesta girada qualificativa, aquesta facilitat amb què la crítica pot girar la mitja, és, al cap i a la fi, la que més ajuda a comprendre la literatura de Jarnés, la qual, a mida que va guanyant en fermesa i abundor, va espesseint més les seves qualitats específiques i retallant-se més les ales arides dels seus primers vols en el cel de les imatges pures.

En l'estil, com a exemple, és on més pot palesar-se aquest arrelament tradicional que ara descobrim en la literatura jarnesiana. Per a l'expressió nova no ha emprat Jarnés un instrument nou, com ha fet, per exemple, Antonio Espina, capdavanter, al meu entendre, de la nova literatura i que ha començat — lògicament—per tal d'arribar a una expressió nova per crear un instrument nou. No Jarnés és serveix del vell instrument, de la mateixa eina ja esmolada moltes vegades i posada després en activitat per aquest ferrer de tall de la literatura espanyola que es diu Martínez Ruiz i es fa dir Azorín.

(Fem constar, de passada, que la tècnica emprada per Jarnés en la seva biografia de *Sor Patrocinio* és paral·lela—en molts indrets, idèntica—a la que Azorín emprà en les seves evocacions dels clàssics.)

Això dona a la incipència de Jarnés una maduresa daurada tota especial.

Precisament, crec que aquesta característica el defineix. I sobretot senyala *l'hora en punt* de la seva actual literatura.

Concretant-nos al seu darrer llibre, aquesta biografia de la monja de les llagues, trobarem que aquesta barreja d'aspra i agra verdor i de maduresa a dos minuts de la podridura és, ensems que la seva gràcia, la seva malura. El llibre de Jarnés com a tal biografia és incipient i massa madur. En definitiva, no és tal biografia. *Sor Patrocinio* resta, finit el llibre en la mateixa tenebra d'on l'autor ha volgut treure-la a la llum. I no obstant, el narrador de la seva vida ha comentat alguns fets i algunes circumstàncies—malgrat el seu lema: «no juzgarás»—àdhuc amb una recòndita i subtil ironia, que és el punt més alt del coneixement. Però aquesta funcionalitat del comentari estricte aplicada a matèria vital — en aquest cas, Sor Patrocinio—mal coneguda, produeix confusió i deixa entre boires la realitat viva del personatge que Jarnés no ha reeixit a fer present.

Finida la lectura, hom no sap a quina carta quedar-se. Jarnés mateix sembla creure a voltes en la realitat d'una embaucadora i a voltes en l'excelsa excel·lència d'una santa criatura excepcional a la qual es complau a trobar sovint cert paral·lisme amb Teresa, l'ardida doctora d'Àvila.

Això és, a fi de comptes, purament subjectiu i fóra lleu defecte tractant-se d'una biografia (que suposa una certa inhibició del biògraf) si anés acompanyat d'una exposició exacta, fidel, sistematitzada, dels fets. Però Jarnés dona massa sovint per suposat el coneixement dels fets que no podrà pas aprendre en el seu llibre el lector que es desconeixi. Sor Patrocinio resta així inèdita, malgrat les belles i subtils gloses jarnesianes.

(Jarnés, com a biògraf, no ha pas seguit el procediment de Jean Cassou. La biografia de Felip II, publicada per aquest, és, malgrat el seu dinamisme específic, estricte, precisa, autèntica.)

En resum: el llibre de Jarnés—bellíssim, perfecte com a obra literària pura—no és una biografia. No és, tampoc, estrictament, una evocació del segle XIX espanyol, ni un capítol de la Història d'Espanya. Però la seva valor puríssima com a obra d'art manté a bastament, amb brillantesa i vigoria, el prestigi assolit per Jarnés.

Planteja, potser, un problema interessantíssim aquesta darrera obra de l'autor d'*El Convidado de papel*: com entén el gènere biogràfic la nova literatura espanyola? No és tan minsa la qüestió com podria semblar. Porta arrapada a l'ànima no menys que el grau de capacitat d'humanització de tota una literatura. Aquesta virtut de *ressurrecció* que, segons el mateix Jarnés, duu aparellada la facultat biogràfica, pot ésser una bona, una infal·lible pedra de toc. Més difícil que fer néixer una criatura de ficció és, literàriament, ressuscitar una criatura de carn i ossos. Com entén la biografia la nova generació literària? Quina importància dona a la realitat i al seu ambient? Fins a quin punt la disciplina, la regeix, la tracta científicament?

Heus aquí un moment interessant, un camp que per primera vegada trepitja, entre nosaltres, la pleïade dels nous. La novetat—relativa—duta a terme per Jarnés, no sembla massa convincent, malgrat la seva insuperable bellesa.

Esperem la biografia de Lluís Candell, per Antonio Espina, anunciada per a molt aviat en la mateixa col·lecció i de la qual la *Revista de Occidente* ha publicat dos saborosos capítols.

RAFAEL MARQUINA

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

I E L T E A T R E

Melodrames

EL TEATRE FORA DE L'ESCENA

VISITES ALS ESCENARIS

Matilde Vázquez

LA MUSICA

LA MORT DE L'ORGUE

ORACIONS FÚNEBRES

La companyia de Concepción Olona, que actua al Novetats, després d'estrenar en castellà *El procés de Mary Dugan*, ens ha ofert, darrerament *La silla número 13* i *¿Dónde está la verdad?*, o siguin tres melodrames del mateix autor, el famós Baiard Veiler.

Es fàcil de comprendre l'èxit de *Mary Dugan* ha estat la causa que agafessin una certa popularitat les altres obres del mateix autor, i és per això que ara hom les ha tret de les golfes de l'oblit. *La silla número 13*, estrenada en 1916, és un melodrama completament anticònic, amb tots els trucs i els efectismes que avui ja no emocionen ningú. Cal fer constar, no obstant, que aquesta obra tingué una bona acceptació a París i un èxit de públic formidable a Itàlia, on l'estrenà, ara fa dos anys, la Vera Vergani. Malgrat d'això, *La silla número 13* ha passat per Barcelona sense pena ni glòria i la discreta atenció que la crítica li ha dedicat no ha estat deguda a altra cosa que al fet de portar l'obra la mateixa signatura que ha popularitzat *El procés de Mary Dugan*.

El pas d'aquesta obra per Barcelona ha començat ja a produir els seus efectes i creiem que la cosa agafarà encara més proporcions en la pròxima temporada. De moment, els èxits del gènere melodramàtic que han florit darrerament a París han estat cuidadament seguits per uns quants especialistes de Barcelona, i tot fa preveure que en la temporada vinent tindrem ocasió de contemplar una esplèndida rebrotada de melodrames. Al Romea estan molt ben disposats a continuar la fructífera campanya que han fet aquest any amb la *Mary Dugan*, i per altra banda se'ns diu que un teatre del Paral·lel es dedicarà exclusivament al melodrama.

Pel que fa referència al teatre català en particular, hem de lamentar-nos d'aquesta onada de teatre popular que ens ve al damunt. Es veritat que la dignitat de la nostra escena no sortirà pas gaire ben parada d'aquestes incursions en el terreny que fins ara teníem reservat, a Barcelona, al senyor Ramal; per altra banda, existeix el gran perill d'acabar de solidificar el confusionisme, per desgràcia ja massa estès, que hi ha entre el nostre públic. De totes maneres, ja sabem per experiència que és molt difícil de convèncer els empresaris amb raons sentimentals. Per alguna cosa són empresaris, està clar. Sortosament, en aquest afer dels melodrames creiem que hi ha uns arguments bastant importants a retreure i que no tenen res a veure amb les líriques exaltacions dels crítics «nostrosos».

Hi ha, per exemple, que els melodrames poden deixar molt bé de constituir un negoci infalible. Cal no deixar-se enllaminir massa pel record de la *Mary Dugan*. Aquesta obra constitueix un cas especial, completament a part del corrent normal de les coses del teatre. L'èxit de *Mary Dugan* no es deu pas precisament a que es tractés d'un melodrama, sinó perquè era una treballa, molt ben condimentada i intel·ligentment servida. El públic l'anà a veure atret pel sentit de la obra. Creiem molt arriscat voler treure d'aquest fet la conseqüència d'una gran revifada d'afició al melodrama. Els empresaris es poden trobar perfectament amb la desagradable sorpresa de veure que els espectadors deixen buides les seves sales, malgrat de fer-hi una acuradíssima temporada melodramàtica. I llavors diran, probablement:

— El públic és simple!
No. El públic no és simple del tot. El públic vol obres que el distreguin, prescindint de si aquestes obres són comèdies, operetes o melodrames.

Si el teatre català fos una cosa prou vasta i prou forta per a poder permetre's de cultivar tots els gèneres, trobaríem encertadíssim que hi hagués una sala especialment destinada al melodrama. Tots sabem, però, que ara per ara les coses no van pas per aquest camí. Ens trobem que en un mateix teatre, una mateixa companyia ha de fer uns esforços considerables de desespecialització, i a la tarda representen *Els pastorets* i a la nit fan una obra de Shakespeare. Dintre d'un terreny de possibilitats tan limitades, doncs, és doblement lamentable que un teatre i una companyia catalans es consagrin excessivament al conreu del melodrama, sobretot si és en compte que una tal especialització comporta forçosament de negligir una sèrie d'intents d'altre ordre, molt més dignes i interessants.

No voldríem pas que aquestes ratlles ens fessin aparèixer als ulls dels lectors com uns enemics del melodrama. No és pas aquesta la nostra posició. L'únic que hem intentat demostrar és que un engrugament excessiu per les traduccions d'obres nord-americanes del gènere sensacional, pot constituir per al nostre teatre una influència que no és pas la que més ens convé a hores d'ara.

J. M. PLANES

Una de les ambicions que més han inquietat el teatre modern ha estat la d'exemplar el quadre de l'escenari. El veïnatge del cinema amb la seva immensa mobilitat, la proximitat del music-hall amb les seves mutacions repentines i el seu ritme trepidant nodrien per una banda aquesta ambició. Però per una altra banda, el teatre modern pretenia—i encara pretén—esborrar una frontera més fràgil que la dels bastidors i els decorats: la frontera

com els espectadors s'hi troben vigilats per la policia, fotografiats per un fotògraf oficial, etc., etc. El plantejament basta perquè la imaginació de cadascú entrevegi el que pot donar en mans d'uns tècnics del truc. L'obra té un èxit enorme. No trigarà, probablement, de passar els Pireneus (ja és a París), i eclipsarà, si la presentació hi ajuda (puix que crear la il·lusió d'un music-hall no és tan fàcil com la d'una sala d'audiència), el record de Mary Dugan.

Heus ací, fotografiat pel «servei antropològic de la policia judicial», durant la representació de *Prise*, el públic del teatre de l'Avenue, de París, convertit momentàniament, tot ell, en acusat. Els gendarmes vigilen les portes; no deixaran sortir ningú fins quedar esclatit el crim comès en ple pati de butaques.

del prosceni. La dèria de Pirandello—al qual Italo Siciliano acaba de consagrar un estudi sever, però lúcida, que tal vegada comentaré un altre dia—ha estat principalment aquesta. Confondre el públic amb els actors, fer-lo entrar en la intriga, ficar-lo si us plau per força en l'escenari. *Sei personaggi, Ciascun al suo modo*, per no citar-ne més, palesen aquest desig que no ha fet sinó encomanar-se a d'altres autors europeus.

Però es veu que era reservat als americans de convertir aquest desig en un truc i de tecnificar-lo d'una manera perfecta. Tots heu vist o conegut per referències *El procés de Mary Dugan*; ha estat una obra que no ha fallat enlloc. Talment com un automòbil sortit de les immenses fàbriques de Detroit, aquesta habilitíssima comèdia ha fet el seu efecte sota tots els climes i ha resistit perfectament les més diverses interpretacions. Mary, la protagonista, tot i els seus mals antecedents, ha estat absolutament alegre per tots els públics. L'esquerrà-assassí, ha estat identificat amb satisfacció i el germà-advocat defensor s'ha emportat totes les simpaties...

Però tant Pirandello amb les seves temptatives com Veiler amb el seu procés, no han aconseguit fer perdre al públic el seu caràcter de testimoni, si fa no fa, passiu. Ha pertangut a una parella d'autors americans la glòria de ficar-lo de ple—o de donar-li aquesta impressió—en el moll del drama. Efectivament: Fulton Orlser i Lowell Brentanno, amb la seva obra *Prise*, vessen l'escena dins el pati de butaques. El teatre on es representa no és un teatre, és un music-hall. L'orquestra toca música de jazz; uns trapezistes es gronxen damunt els músics... Després dels trapezistes, com és de llei, surt un altre número: el faquir Belfegor, un il·lusionista. Després d'uns quants trucs, anuncia la presentació d'un mèdium estupend, dotat del do de doble vista. Obren un bagul, en treuen el mèdium i l'installen en una butaca. I comença la sessió... El faquir davalla de l'escena i s'endinsa entre les butaques. La cosa va bé; el mèdium respon amb solta... De cop el faquir té la pensada de demanar a una jove encantadora que li deixi uns segons el front del mèdium i fer-li endevinar el contingut. Però el senyor que acompanya la noia, un seu oncle, s'indigna. No vol que facin la prova amb el medalló. Petita discussió entre el faquir i aquest oncle repatani... De cop, la llum de la sala s'apaga, i en la foscor sona un tret. Un segon després s'encenen altre cop els llums, i hom veu als peus del faquir l'espectador malcarat... Agitació a la sala. On és el comissari? On és el metge? Qui ha tirat?... En fi, no és el meu intent de descriure detalladament les incidències del drama i

Ara bé: la veta d'aquests èxits és limitadíssima. Hom ha pogut, amb Pirandello, donar al públic la sensació que comentava la peça durant un entreacte, o que assistia a un assaig sense decoració; hom ha pogut, amb Bayard Veiler, convertir el públic en un jurat de Tribunal americà, i amb Orlser i Brentanno en uns espectadors de music-hall que conviuen amb un fet divers extrascènica... Però, què més hi ha en aquesta direcció? Molt poca cosa. Claude Bernard preveu sagacment que un cop fet el drama d'una Cambra de Diputats, la comèdia d'un estadi o d'un miting, la veta serà, si fa no fa, exhausta. Llavors el teatre no tindrà altre remei sinó tornar a pujar a l'escenari. Ens en planyerem? Jo no, almenys. La frontera que senyalen els llums de la bateria no es travessa mai sense perjudici per a l'art. Es dalt de l'escena que les actrius són més belles—noteu el desensís que causen al music-hall les desfilades de figurants entre els rengles de butaques—. Es dalt de l'escena que els sentiments i les idees són menys atacades pels àcids del nostre sentit crític. Es dalt de l'escena que la il·lusió de l'art agafa més bellament els colors de la vida.

CARLES SOLDEVILA

Petita biografia d'En Santpere

Contra el que molt creuen, el popular actor no ha conreat sempre el mateix gènere. Al contrari, ho ha fet tot: sarsuela, *gènere chico*, òpera, farsa, tragèdia, vodevil.

Vegeu, si no: Comença a treballar en el teatre l'any 1900. Fa gènere líric, com a aficionat: *Jugar con fuego*, *Miss Ellyet*, *La Mascota*, *Los hijos de Eva*... Després passa al Teatre Intim (3 novembre 1903); interpretacions de Molière, Beaumarchais, Ibsen, Shakespeare, Hauptmann... Estrenen també una comèdia de Benavente, que fou presentada en català abans que en castellà.

El 30 de setembre de 1905 debuta com a professional, en el Còmic. Fa *gènere chico* fins l'any següent, que passa al Principal, a treballar en les Audicions Graner. De l'istiu del 1906 fins el 1907, fa òpera, com a baríton, en el Còmic, amb la companyia de Bonifacio Pinedo (*La Bohème*, *Marina*, *Marta*, etc.). El mateix any s'entorna al Principal, amb les Audicions Graner, que alternen amb representacions de Molière i de Goldoni, organitzades pel gran animador Puiggrà.

En 1908, la gran temporada del Principal, amb la Xirgu (*Zazà*, *Joventut de Princep*, *Sherlock Holmes*...). En 1909, cap al teatre Nou, a fer opereta, actuant indistintament de tenor, baix o baríton (*La Princesa del Dólar*, *El Conde de Luxemburgo*, *La casta Susana*...). En els començaments de 1910 En Santpere treballa a l'Espanyol, fent teatre líric català i després passa al Gran Via, on es cultiva la revista.

I ja som a la primera temporada de vodevil (1910-11) al Nou, amb la Xirgu, En Nolla, Lamas, Darogui, Pedrola, etc. En els anys 1912 a 1913 continua al Nou, però ara fent novament opereta i *gènere chico*. D'aquí se'n va al Principal on torna a fer teatre català i obres de màgia... En 1915 el tenim a la Sala Imperi fent sarsuela antiga. A l'any següent torna a fer opereta i després treballa en el Victòria, amb *L'auca del senyor Esteve*.

En 1917 torna al Nou, on comença la gran temporada de vodevil, que l'havia de fixar definitivament en la seva carrera. El 21 de febrer de 1921 comença a fer d'empresari i es trasllada amb la seva companyia al Teatre Espanyol. I... encara hi són.

Diumenge passat va terminar la temporada de sarsuela espanyola que ha fet al Tivoli la companyia del mestre Serrano. Seixanta dues representacions de *Los Claveles*, un sàinet a l'estil clàssic del *gènere chico*, ens han proporcionat l'ocasió de constatar una vegada més el desinterès del públic per la sarsuela, i, per altra banda, de veure una actriu de mèrits rellevants; ens referim a Matilde Vázquez. Aquesta artista aporta al seu treball una quantitat de finor, de bellesa i de gràcia picant que la destaquen graciosament entre totes les actuals primeres figures femenines de la sarsuela.

Matilde Vázquez, a més a més, cultiva una sèrie d'idees i de punts de vista personals sobre el teatre en general i la sarsuela en particular.

— No crec en la crisi teatral — comença dient-nos.

— Ja està bé de pensar així, sobretot avui. Perquè aquests quatre rengles de butaques escassos suposo que no deuen ésser molt encoratjadors...

— Oh, no en faci cas d'això. D'altres dies encara hi ha menys persones.

— I vostè creu que aquest fet no té res a veure amb la crisi teatral?

— No. Això és, simplement, una anècdota parcial del cas, sense cap mena d'importància. La calor, l'Exposició, en fi, es poden retreure tots aquells arguments que vostè sap tan bé com jo.

— Així, doncs...?

— Jo no li diré que el teatre, en general, no estigui passant una època dolentíssima, però crec sincerament que se'n pot sortir molt bé i pot tornar a tenir la potència i l'esplendor d'uns anys enrera.

— Ja que la paraula crisi no li agrada, expliqui'ns, doncs, si li plau, a què atribueix aquesta «època dolentíssima», com vostè diu.

— Veurà: em fa l'efecte que el teatre no ha evolucionat prou, que no ha seguit el ritme normal de totes les coses i que, per tant, es troba una mica desplaçat dintre dels gustos i costums generals de l'època. Abans, un viatge d'aquí a París constituïa una aventura pesadíssima i gairebé inabordable; avui hi anem tranquil·lament, en tren o en avió, en unes quantes hores. Abans, les dones portaven uns vestits impossibles i arrossegaven unes cues que no s'acabaven mai; avui es vesteixen amb la màxima simplicitat, ensenyen les cames i es pinten davant de tothom. Doncs bé: el teatre que es fa avui, en plena època de l'avió, de la ràdio i d'ensenyar les cames, és el mateix, si fa no fa, que el que es presentava en els temps de la diligència i dels vestits amb cua. Per altra banda, tenim el cinema que, al meu entendre, és un espectacle que lliga molt més amb la sensibilitat de l'home d'avui que no pas el teatre.

— Què ha de fer, doncs, la gent de teatre per plantar cara a la situació?

— És difícil de donar solucions radicals. Els reformadors del teatre es troben amb l'inconvenient que, si es volen modernitzar, tenen de fer, d'un sol cop, el salt endavant que totes les altres coses han anat fent a poc a poc, seguint el ritme natural de l'evolució. Per això totes les innovacions d'ordre escènic semblen atrevissimes i el públic es resisteix a admetre-les. S'ha de cercar, s'ha de fer alguna cosa nova.

— Sí, però quina?

— Què sé jo, pobra de mi! El problema correspon de solucionar-lo als autors. Nosaltres, els artistes, anirem fent allò que ens manin. Est tot el que podem oferir...

— Que ja és molt, no s'ho cregui.

— I de la sarsuela, en particular, què me'n diu?

— Totes les raons que he exposat abans, però augmentades el doble. La sarsuela està perfectament fossilitzada. Aviat semblarà més una curiositat arqueològica que no pas una cosa viva. Després de tants anys, encara no ens hem mogut d'exploitar el regionalisme pintoresc i de fer totes les obres tallades amb el mateix patró. Començant per la música i acabant pels decorats, una sarsuela d'avui és perfectament igual que una de cinquanta anys enrera. És natural, doncs, que el públic acabi per fatigar-se'n. No troba?

— I tant!

— No comprendo com la vida actual, tan vària i agitada, no ofereix als autors nous temes que surtin una mica del perpetu ruralisme, que tots ja ens sabem de memòria.

— Ben mirat, vostè acabarà donant-me la raó sobre allò que deïem de la crisi...

— Calli, home de Déu! No veu que nosaltres, els artistes, no en podem dir res d'això? Si tant i tant parlem de crisi, potser sí que els empresaris acabaran per creure-s'ho, i llavors sí que estariem ben frescos!

CODORNIU

El teatre català moribund? i ca!

Mentre alguns informadors mal informats escampen la nova que el teatre català és mort o moribund (llegiu *El Progreso* del dimarts — si és que el trobeu encara), nosaltres estem espantats de saber-lo massa viu.

L'any vinent, més ben dit, el curs vinent hi ha gairebé la seguretat que actuaran a l'hora no menys de cinc companyies. A saber: la del teatre Novetats, la del teatre Romea amb la Vila i En Daví, la de l'Espanyol amb En Santpere, la del Tàlia amb En Bruguera i la Casals, i la del teatre Nou amb l'Enric Borràs, que decididament resta a Barcelona.

Cinc companyies! Segurament és la primera vegada que a Barcelona es produeix aquest fenomen de multiplicitat escènica. De l'època d'or del Teatre Català, en la qual hom alternava el castellà amb el català i durant moltes temporades només feia funció el dijous, el dissabte i el diumenge, a l'època present i a la immediata venidora, tanmateix hi ha alguna diferència.

El teatre català, moribund? I ca!

GRAN SASTRERIA LAIETANA

LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA

Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa

Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de . . . 18 a 115 »

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40

TELÈFON 12446

CINEMA I DISCOS

Les grans represetes

Hom podria dir, parlant en metàfores, que hi ha en tot film un aspecte gramatical i un aspecte poètic, que l'un i l'altre són absolutament essencials i que de llur maridatge neix l'obra d'art. Si un d'aquests elements falla, les excel·lències de l'altre no eviten que el resultat sigui catastròfic.

En *Moulin Rouge*, l'aspecte realització és magistral; hom reconeix a cada volta de manivela el destre cineasta que creà *Varieté*, l'home d'un talent inconfusible que és entre els millors artistes del cinema mundial.

La dama i el galant joves d'«El capità Sorrell»

Però aquest factor de tan elevada potència capaç d'un rendiment considerable s'estrella enredades amb la mediocritat de l'altre factor, el que en diem l'aspecte poètic, la part d'inspiració. I és que la gramàtica en si és una potencialitat solament, una cosa morta; és només un poder de fecundació; cal proposar-hi perquè la seva funció prengui un sentit, una valor, un element de poesia, un contingut real.

Per això *Moulin Rouge* és un mal film, la més grossa decepció que coneguerem la passada temporada. Un judici aquest que no és de crítica cinematogràfica, sinó simplement de bon gust, perquè no ens importa que una anàlisi tècnica de l'obra ens en reveli la seva prodigiosa organització interna, si tota aquesta ciència es resol en el resultat que sabem. L'assumpte és fals, convencional i arriba de vegades a produir malestar quasi físic. Encara una bona interpretació hauria pogut crear a moments una benefactora il·lusió, però ni això per consol.

Algunes escenes curiosament seleccionades constitueixen un excel·lent documental sobre el famós music-hall parisenc.

Moltes reserves s'imposen també sobre el film *Quatre fills*, que es presentà com una rèplica a gran escala del film anterior del mateix autor, *Mare meua*! John Ford sembla que talli curt amb l'assumpte o, dit d'altra forma, li sobra cinta, i d'aquí que l'interès de l'obra decaigui a mesura que avança la seva projecció; és un interès que es va esllanguint com la flama d'un vel agonitzant. Disposada d'altra manera la conducció de l'assumpte podria haver reeixit, puix que hi ha en l'obra en qüestió suficient talent i mitjans. Però ara la disposició és la més imprudent. L'espectador descoratjat per una part final llarga i mediocre no serveja ja el record de les coses bones que són totes al començament del film, quan l'autor fa tasca estrictament descriptiva i no s'emboïca encara amb la narració.

En la varietat hi ha el gust. Considerem l'adagi un xic superflu, però ara ens va bé. Tips i retips ja de dansings, botelles de xampany, camises blanques i altres singularitats de les «altes esferes», per emprar els mots de Tolstoi, és satisfactori veure el talent i els elements dels que disposen aquestes coses lliurant-se ara a l'exploració d'altres aspectes de la vida social. Drames rurals, baixos fons socials, barris miserables, la vida al poble on la gent són com els de les camises blanques, encara que no ho sembli, motius que han donat i donen matèria a una considerable producció.

Quatre fills, vida de poble. El setè cel comença encara més humilment. En una claveguera per ascendir a un terrat, que és una elevació material, i al setè cel, que és una elevació espiritual.

Encara servem amb certa emoció la sorpresa, l'engrescament que produïu en nosaltres l'estrena de F. Borraige. Solament per la revelació de Janet Gaynor l'obra justificava tots els entusiasmes. Quantes coses inèdites en el camp de l'expressió cinematogràfica, el rostre insignificant de Janet Gaynor no vingué a dir-nos! De cop i volta, la xicoteta aquella s'elevava en el terreny de la fama, a la més alta categoria. I el film assolí areu del món un èxit incommensurable. Fou i resta encara el film de la màxima simpatia per al gros públic. Donava una melodia que no cansa de sentir i que és difícil de produir. Ho diu, si no, el fracàs de *L'Angel del carrer*.

El film és una obra mestra. Una experiència tremolantment perillosa. F. Borraige ha creat aquí un lirisme cinematogràfic, una inexpressable poesia delicada i subtil, que amenaça constantment degenerar en una cosa cursi, un sentiment que frisa el sentimentalisme morbós, però que el talent de F. Borraige evita i manté en una tessitura noble i decorosa.

Els encerts en la direcció són innombrables i no podem aquí ni tan sols apuntar-los. L'emoció d'algunes escenes us pren completament i deixen profunda estela en la vostra memòria.

El setè cel és un film clàssic; senyala una

etapa i constitueix un estil que potser ningú no sabrà continuar. És un film a reprendre cada temporada.

Hem deixat expressament per a l'últim, el parlar d'*El capità Sorrell*. Creiem que la valor d'aquest film no ha estat justament reconegut aquí. Per nosaltres és ell entre els millors films de la temporada i atribuïm a certes característiques de l'assumpte la causa de la poca sensació que aquesta obra ha tingut damunt la nostra gent. Per als que no saben entendre als altres sinó a través

de si mateixos se'ls fa difícil comprendre la profunda humanitat del personatge central d'una contenció tan estòica i d'una flegma tan anglesa. Per altra part, en nosaltres, que no hem anat a la guerra, no pot el tema del film trobar aquella resonància que ha tingut perquè no podia deixar de tenir-la damunt dels públics de les nacions bel·ligerants. Quants deuen haver-hi vist quelcom de si mateixos en aquesta història vulgar i amarga de l'home que després de cinc anys de servir a la pàtria, troba al retorn, la llar devastada i la col·locació perduda i ha de refer la seva existència en un món hostil i difícil.

Si passem a la realització que devem a H. Brenon, la nostra admiració és total. Admirem en primer terme la interpretació. Ja no parlem de la tasca del gran actor Warner. És del més definitiu que sabem. La figura del capità Sorrell que triomfa a còpia d'esperança i energia de l'adversitat tan tenaçment aferrada al seu viure ha trobat en l'actor esmentat una encarnació perfecta. És aquesta figura un poema de voluntat. Però és la resta de la interpretació també que és controlada rigorosament. Res

La «vamp» d'«El capità Sorrell»

deixat al atzar. Tots els gestos, les actituds més insignificants en funció sempre d'una psicologia concreta.

Oh! l'escena admirable del anfitreure de Medicina, o bé aquella de les noces amb tot aquell estol de noies d'amples capells agitant-se amb l'alegria del confetti!

El capità Sorrell és especialment una obra bella, bella per les dones — cinc i totes cinc superlativament belles — bella pels exteriors rodats a Anglaterra, bella per la llum mesurada i dolça, bella en fi per tots els elements, coses o persones que la integren; una festa per als ulls, un goig per a l'esperit.

Assenyalem encara *La vídua alegre*. La manca d'espai i el fet de que en aquesta mateixa pàgina se'n parli ens dispensen d'ocupar-nos-en.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que l'últim film de Pau Fejos és *Broadway*?

— que Lupe Vélez canta dues creacions de Raquel Meller en el seu pròxim film *La melodia de l'amor*? Les cantà en castellà. A veure si podem, doncs, sentir-la.

— que Cavalcanti està ja acabant la transformació cinegràfica del popular conte de Perrault *La caputxeta vermella*?

CINEMA AL POBLE

La intervenció del mecanisme en la producció, conservació i difusió de l'obra d'art no és solament una revolució en el camp de l'estètica; és també un fet d'una transcendència social enorme. Aquest fet ha permès la més perfecta democratització de l'art, en permetre l'existència del cinema.

La nostra època, netament democràtica (en podria ésser més encara de democràtica), ha engendrat el cinema, obeint com a una necessitat ineluctable, tant el cinema en la seva forma de producció com d'expansió i de contingut reflecteix admirablement i d'una manera genuïna els caràcters espirituals del nostre temps.

Una nova modalitat de la vida social reclama un art novell, i el cinema sembla destinat a ésser l'art més eficaç, més cosmopolita, més democràtica i més representatiu, doncs, dels temps nous.

Realitzar la comunió dels cors en la solitud, deia un escriptor, és la missiva suprema de l'art. Cors de totes les contrades del món, de totes les classes socials, el cinema us dona cita a un idèntic espectacle. Douglas i Mary Pickford són ideals vivents arreu.

Època del disc i de les cintes. Unes quantes bobines trameten *Metropolis* a un poble isolat de la resta del món vivent. A la vall de Núria podeu fer sonar el violoncel d'En Casals o l'orquestra de Bayreuth.

En assistir, a l'aire lliure, a una sessió de cinema a Tossa, tenim a la vista el cap d'or de la Costa Brava — país ros i blau, com l'anomena mestre Ruyra —; totes les reflexions precedents se'ns proposen a la nostra pensa.

Sense deformació de cap mena, un poble com Tossa pot conèixer els més bells espectacles oferts als ciutadans de les més populoses ciutats.

No podeu pas assistir a un divertiment de music-hall en un poble minúscul o sense ésser minúscul. Justament el dia abans una dona canta cuplets poca-soltes corejats per part del públic amb exclamacions de: *Olé tu madre!* o d'altres per l'estil, sempre en castellà, que venint d'una mena de gent que no el parla mai, no deixa de fer certa gràcia. És una mena de quelcom de miserable i que fa patir, però altra cosa és la sessió de cinema; almenys aquí cap la possibilitat que constitueixi quelcom de molt seriós.

Diguem la nostra inquietud i expectació. Què veurem? Quines pel·lícules tronades i velles, oblidades de tothom, no vistes potser per ningú poden ara passar per aquesta pantalla clavada a frec de la sorra! Inquietud de l'arqueòleg, emoció de la descoberta. Poble d'estiu Tossa, teniu en un dia així en què tothom es reuneix al cafè per assistir a la sessió, una impressió de cosmopolitisme. Confusió de llengües: anglès, alemany, castellà autèntic i també falsificat, català emporanès i català-barceloní. Entre la concurrència senyalem Mister King, primer consol d'Anglaterra, En Pere Creixems i el jove escultor Casimir Hemon.

Malauradament totes les esperances són defraudades. Llevat d'una pel·lícula còmica d'ambient màgic, la resta del programa és mediocre.

Sense relleu, sense color, només en blanc i negre, el cinema té una força de realitat que s'imposa com una obsessió. Obsessió interna que es projecta al defora, talment com un somni. I fa de bo somiar en la nit estival a la Costa Brava.

Tot a les fosques, el paisatge ocult, a una distància que no podria precisar, les imatges van i vénen en el silenci impressionant del cinema. Sessió de cinema sense música. La pel·lícula passa, i la farola del cap daurat sembla, amb el seu giravolt constant, un immens metrònom lluminós que bat la mesura d'allò que René Schwob en un llibre recent ha anomenat «una melodia silenciosa».

M. MARIBEL

Tossa de Mar, 16 de juliol.

El que diuen

Chaplin diu:

Crec que la utilització dels sons en els films, si és feta intel·ligentment, és una adquisició digna de perdurar. El diàleg ja és una altra cosa. Entenc que l'art de la pantomima és complet en si.

El diàleg és tan poc necessari al cinema, com en les simfonies de Beethoven.

Si comencem a introduir mots en les pel·lícules, anem a complicar un art que justament hem estat tants anys a simplificar. Aquests darrers anys hem fet alguns films remarcables. Els nostres directores començaven a aprendre a fer bons films. Temo que posats a aprendre a fer films parlants, no arribin a fatigar llurs orelles, sense arribar a perfeccionar llur vista. Això pot retardar el veritable progrés cinematogràfic una pila d'anys.

Serge Mikhailovitch Eisentein, el gran realitzador rus, opina que la producció feta a Alemanya, llevat de rares excepcions, com ara les cintes de Murnau, oscilla entre la pornografia i la sensibleria. Murnau és fermament convençut que, siguin el que siguin els avenços del cinema parlat, un film absolutament silenciós serà sempre una cosa digna de realitzar, i que ara té l'ambició de fer un film sobre la vida neoiorkina.

Maurois (André) té l'*Ana Karenina* per un mal film. Som de la mateixa opinió.

Molts són els que creuen que Von Stenberg és avui el més gran cineasta del món.

El vals de «La Vídua Alegre»

La vídua alegre no sols és un bon film, sinó un gran èxit de taquilla, i que consti que això no és cap anunci.

En aquesta transposició de la famosa opereta de Fr. Lehar, el gran cineasta Von Stroheim s'ha permès les més amples llibertats talment com si en titular la seva obra no hagués sinó cercat un títol que li assegurava per si sol una publicitat immensa, tàctica sigui dit de pas força corrent a Hollywood.

Hi ha antagonisme entre la música vienesa que Fr. Lehar escriu tendria i sentimental i l'esperit agredolç i cinic que anima la cinta que ara ens ocupa.

Von Stroheim és un home «desagradable». *La vídua alegre* conté prou «atraccions» d'aquelles que plauen al públic — sobretot el que integren les joventutes vehemèntes —, perquè tingui prop d'ell un èxit falaguer, però al darrera d'aquestes «atraccions» hom endevina mantes coses profundes i gens falagueres per l'honorabilitat de l'espècie humana.

Dintre els límits que li marquen la mesura comercial, Von Stroheim no menysprea cap ocasió de posar en ridícul persones o institucions venerables. Aquest artista és d'aquells que porten la ràbia al cos.

MAE MURRAY i JOHN GILBERT en el vals de «La vídua alegre»

La gran «atracció» del film és el famós vals, sempre d'un efecte segur quan hom té cura de sincronitzar l'escena amb la música de Fr. Lehar.

Impotent de traduir visualment el ritme del vals, de donar l'equivalent de la cadència de la melodia amb la simple filmació de la parella ballant, Von Stroheim tracta per una sèrie de fotos parcials, prudentment encadenades de suggerir aquella cadència. Amb l'acompanyament musical, la il·lusió és perfecta, però deixeu l'escena silenciosa i el resultat no és gaire falaguer; tan exacte és, que una atracció coreogràfica és difícil de transposar al cinema.

Al director li resta el recurs emprat per Von Stroheim i per quasi tots els cineastes que han volgut fer quelcom per l'estil. En lloc de filmar simplement el ball, que no conduiria sinó a un resultat mediocre per no dir nul, utilitza els recursos cinegràfics, fragmentant, tallant, mesurant severament la durada de les impressions visuals i arribar així per una sèrie de signes a una equivalència visual d'una manifestació essencialment mixta: la dansa.

Naturalment que les rosses i les que no ho són perquè són morenes, en assistir a la sensacional escena, poc preveuen la ciència que en ella ha acumulat l'antipàtic autor i tenen la inefable impressió de bressar-se en ales del vals de *La vídua alegre*, que Mae Murray i John Gilbert han ballat cada dia tarda i nit de la setmana passada al Coliseum.

P. B.

DISCOS

EL CONTINGUT DEL DISC

El gramòfon, per ell mateix, pot crear una literatura musical especialment dirigida a ell? Creiem que no, ja que més que un instrument és un reproductor d'instruments i d'interpretes.

Ha de portar l'evolució general. Ara, això sí, pot afavorir-la i modificar-la. Amb el gramòfon es dona quelcom d'extraordinari. Notem quina quantitat de discos de música moderna que s'enregistren no correspon a la migrada importància que al contrari té aquesta en els programes dels concerts. Qualsevol discoteca de mitjana importància conté un nombre respectable de discos de bona música simfònica moderna, això sense tenir en compte les dificultats de la impressió d'aquesta música i que és molt més fàcil obtenir una venda de discos, que amb el nom d'un autor consagrat son avalorats ja ells mateixos, que no pas haver de fer tota la propaganda del disc, de l'obra i de l'autor que l'ha feta.

Si el gramòfon comporta a's editors aquests atreviments el disc pot anar a recollir el que no és possible escoltar si és en ell mateix. Així tindrà una raó d'ésser pròpia i no com ara, que moltes vegades només se li dona el valor d'un record d'una audició anterior que la placa recorda.

Hi ha la música exòtica (entre altres) que només pot ésser escoltada a través del disc.

L'art de certs pobles, sempre que es trasplantia, pateix molt. El teatre, que és qui millor ho podria fer, poques vegades pot aconseguir-ho. Els autors que treballen sobre assumptes orientals ho fan amb els mateixos mitjans que els són habituals, i així l'obra no té res del país que volen presentar-nos, fora dels vestits i les decoracions. Aquest és el cas de *Madame Butterfly*, la música de la qual no difereix de la que el mateix autor fa servir per fer cantar els artistes de Mormalie.

I si ens fixem en la música que no és dramàtica el cas és el mateix. Moltes són les obres que empenen els temes del folklore exòtic. Unicament recordem aquelles cançons de Strawinski a base de la lírica japonesa, mes en tot cas escoltem més música de Strawinski que japonesa.

Pitjor resulta de fer interpretar aqueixos cants populars per artistes que no són del país, generalment artistes de renom, *divos* i poc pot confiar-s'hi, ja que el que volen és lluir les seves facultats i no pas donar a conèixer l'obra.

Moltes d'aquestes formes musicals es produeixen amb instruments típics i únicament pot suposar-se habilitat en naturals del país; per això, per conèixer aquesta música, res com el gramòfon. El micròfon pot anar arreu del món i recollir-ho tot el que sigui interessant amb la màxima fidelitat. I en produir-se en el disc, donar més la impressió del natural.

Els discos de música exòtica poden ésser més que de museu. Tal com una reproducció en guix d'una arcada romànica pot ésser consistent, aquest disc destinat al col·leccionista, al que estudia les coses folklòriques, pot servir per establir nombroses comparacions; així el desenrotllament de moltes cançons japoneses ens farà pensar en el cant gregorià. Uns altres han d'ésser dirigits al públic; en ells trobem moltes melodies, cants dels rabins, cants elegíacs, dels negres, etc., que igualment com en el disc que actualment estem acostumats a sentir, ens produirà la impressió de l'obra d'art de la qual el disc és bon arxiver.

J. G.

— Si et veuen sorgint-me els mitjons, a l'hotel no s'ho creuran que tenim un nebot regidor.

(Candide.)

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

Waters Cardona Vergara, 1

DE LES ARTS

Una visita a l'Olimp

Comèdia inèdita en un acte

Acció de l'obra: Dalt de tot de l'Olimp. Vestuari i decoracions, a gust de l'espectador.

Personatges: Un ciutadà de Barcelona i uns quants individus mitològics.

CIUTADÀ DE BARCELONA. — Lloat sia Zeus i tots els déus immortals! Oh muses! Illumineu la meua limitada intel·ligència d'home mortal, perquè pugui cantar davant d'aquest immortal cenacle de l'Olimp...

ZEUS. — Escolta, criatura de peus feixucs i sabates enllustrades; no t'escarrassis a expressar-te d'aquesta manera homèrica, perquè ho fas molt malament i potser no t'entendriem. Diga'ns el que vols, sense filigranes retòriques de segona mà.

C. DE B. — Moltes gràcies, Zeus! M'has tret un pes de sobre. Una de les coses que, en pujar aquesta muntanya, em preocupava més, era la forma de dialogar amb personatges de tanta jerarquia; perquè, la veritat! jo sóc d'una generació mortal que fa esport, va al cinema, i com que també estima els clàssics, s'indigna amb la fraseologia grandiloqüent d'altres anteriors generacions.

ZEUS. — Mira noi, aquí—entre nosaltres—tampoc hi parlem d'aquesta manera. Parla, doncs, d'una vegada.

C. DE B. — Voldria veure la Minerva.

ZEUS. — On és la meua filla? Hermes, vés a cercar-la.

Que tarda aquest dropo!
MARÇ. — És clar, com que li vas eixelar les ales.

ZEUS. — Tu calla! Prou feina tens amb els xinos i bolxevics; a veure si també fracassaràs aquesta vegada...

MARÇ. — Llamps i trons i gassos asfixiants! Si no fos per aquesta maleïda «Societat de les Nacions»!

ZEUS. — Doncs què et pensaves, tros de còniat!, que els homes continuarien engraint-te com en la passada guerra?

MARÇ. — Våtua el colom blanc i la fastigosa olivera! Deixa passar uns quants anys i ja en parlarem...

ZEUS. — Calla!, gola insaciable, que ara ve Minerva i davant d'ella no vull que es diguin certes paraules. És tan bona la meua filla!

C. DE B. — Per Déu! senyors déus. Prou discussions que tenim a casa nostra; la veritat! jo no em pensava que l'Olimp fos així...

ZEUS. — On eres, Minervona? Aquí hi ha un home mortal que et vol parlar.

MINERVA. — Salut, oh Pare! El més poderós de tots els déus. Que el teu regne immortel sia...

ZEUS. — Mira, noia!, guarda les ensabonades pels dies de gala. Aquest foraster és ciutadà de Barcelona, que com ja saps, són gent de pocs compliments.

MINERVA. — Pare! Amb Neptú acabarem malament. De des de que el vaig guanyar en la disputa del bateig d'Atenea que sempre que pot m'aixeca les faldilles amb el trident.

ZEUS. — Ah, el poca-vergonya! El castigaré cent seguits a pa sense aigua.

MINERVA. — Què vols de mi, ciutadà de la dolça Barcelona?

C. DE B. — Perdó, Minerva! No siguis rencorosa que no hi tenim cap culpa...

MINERVA. — Però de què te les heus?

C. DE B. — Oh Atenea! quan ho sàpigues!...Promet'm, en nom de les teves excelses personalitats, en nom d'Atenea Lèmnia, sobretot, que no ens guardaràs rancor ni ens enviaràs cap malefici.

MINERVA. — Però, ¿per què haig de sentir malvolença a una ciutat com Barcelona, tan treballadora, tan culta, tan resignada i que ha fet una Exposició digna del mateix Olimp?

C. DE B. — Tanta gentilesa em confon.

ZEUS. — Perdoneu un moment. Orfeu!, vols fer el favor de no atabalar-me més amb la teua lira? Ja no comouns ni les feres, ni Plutó. Si no canviés de tonada acabaré per comprar-me una gramola.

VENUS. — Acabo de sentir un disc que fa rodar el cap...

DIONISOS. — Si me'l fas conèixer, et deixaré tastar un cocktail que encara el perdràs més...

ZEUS. — Si no calieu, amb una bufada us faig anar a parar, tots dos, dintre aquella bauma.

DIONISOS. — Tant de bo!

MINERVA. — Continua, foraster, i digues d'una vegada el què t'inquieta, perquè, encara que aquí tenim temps per perdre, em daleixo per sentir la teua bella parla.

C. DE B. — Oh, Minerva! Aquesta opinió la contaré allí baix. Doncs bé, em sembla que, donada la teua preclara intel·ligència, no cal informacions preliminars per a entendre'ns. Imagina't que al final d'un jardí, admirablement concebut, hi ha quatre

columnes de pedra, que sostenen quatre àligues, al mig una figura, més avall, en un primer bassal, un tros de barca i dos carros, diguem-ne romans, amb dues parelles de cavalls i una parella d'aurigues, tot dintre l'aigua; més avall, un altre bassal. La concepció del conjunt no té cap solta, perquè no hi ha res justificat, res monumental, ni cap composició global. El motiu principal de la construcció era l'acabament visual d'un passeig per a distreure la unió asimètrica amb un altre carrer superior, cosa que només amb el temps, els arbres podran resoldre. I ara, observem els detalls. Les quatre columnes es poden acceptar i fins, també, el no haver detallat les fulles d'acant de llurs capitells, car és una simplificació adequada d'emplaçament exterior. La figura central de marbre és, senzillament — perdó, deessa de la intel·ligència — una poca-solta.

MINERVA. — I per què us excuseu?

C. DE B. — Perquè vol ésser la vostra imatge.

MINERVA. — Com! Aquella, sóc jo?...

(Una riallada general de tots el déus retruny sorollosament pel magnífic Olimp, en el qual hi ha una accelerada corredissa de ninfes, faunes, centaures i altres espècies que arriben adalerats per veure què passa.)

C. DE B. — Alabat sia Déu; dispenseu!, vull dir: alabats sien el déus, si s'ho preneu enbroma. Jo tenia que us molestéssiu, i amb vosaltres cal anar-hi amb molt de compte. Doncs, sí, estimada Atenea, aquella estàtua d'expressió insulsa; estreta d'espatlles; amb els braços lligats al cos com un vulgar carterista; agafant la llança de la manera com un altre carterista s'apropiaria un moneder en una plataforma del tramvia; amb els plecs de la roba gratuïtament decoratius i pels quals — amb tot i l'ajustat — no s'endevina pas la forma de la cama dreta...

vol representar aquesta meravella que tinc davant dels ulls i que mai havia somiat de tanta excelsa bellesa. (Minerva, dissimuladament es pinta els llavis.)

ZEUS. — Noi! no pretenguis enamorar-me la noia que no és menjar per cap mortal.

C. DE B. — Dispensi! Allí baix ja tinc xicotat. (Minerva llença l'Abdulla que fumava.) Més avall, com us he dit, hi ha dos carros. Els cavalls estan molt encabritats; no obstant els conductors ja deuen saber que no saltaran el bassal, perquè ni se'ls miren. L'actitud de l'auriga femella és bastant enigmàtica: no sé si vol entabanar el seu company mascle, o be si vol indicar que acabi de passar d'una vegada a la barca bronzeta.

La sensació de velocitat d'aquesta barca està molt ben resolta. Sembla talment que navegui de veritat, i fins hom s'admira que, a hores d'ara, encara no hagi caigut daltabaix. Però, oh! meravella; així com en la figura de la Victòria de Samotràcia, el ropatge explica clarament el dinamisme, aquí — o més ben dit, allí baix — tots els plecs del vestit estan en desacord amb l'expressió desitjada de velocitat. Una cosa és d'alabar: la tria dels cavalls. Són tan semblants, dintre una mateixa parella, que semblen fets amb un mateix motllo, canviant, només, la posició del cap i les potes.

MINERVA. — No cal que donis més explicacions... I pensa, volgut mortal que tampoc calia arribar fins aquí a implorar la meua benignitat per una altra representació dissortada de la meua persona. No veus que ja hi estic tan acostumat! Si fins em diverteix quan surto a La Vie Parisienne.

VENUS. — Dissimula ara! Ben bé que t'agrada quan un escultor et retrata al teu gust. No fa pas gaire temps, quan Fídias va plasmar la colossal Atenea Promàcos a l'Atenea Pàrtenos amb marfil, or i dues pedres precioses per nineta dels ulls, ben cofoia que estaves!... Tot era dir que Fídias era l'escultor millor de la terra.

MINERVA. — I per tu, envejosa, no hi ha ningú com Praxítelles, ni cap escriptor superior a Shakespeare.

ADONIS. — Escolta sàvia! Shakespeare no me'l toquis.

MINERVA. — Tu, guapet! més valdria que et preocupessis de treure el ropatge de l'escultura de l'Afrodita de Praxítelles, si tant te l'estimes.

ZEUS. — Prou! Què dirà aquest barceloní, allí baix, de nosaltres!...

Això no són déus ni deesses; semblen bugaderes!

C. DE B. — Caram! què hi ha que dir de les bugaderes? Són dones mortals tan dignes com qualsevol deessa.

MINERVA. — Pare! Que no ho sents?...

ZEUS. — Març, treu-me aquest desvergonyit del davant.

(A mida que va caient el teló, Març empenya a cops de sabre el ciutadà barceloní, Hermes omple la copa de Zeus, Dionisos posa una placa a la gramola i totes les nimfes, faunes i centaures dansen olímpicament.)

MÀRIUS GÍFREDA

Conseqüències a Madrid de l'Exposició de Belles Arts de Barcelona

Ja ha començat l'aldarull. Hi ha com una llei fatal que pesa damunt les Exposicions Nacionals de Belles Arts. Ha estat endebades donar a la d'enguany una mena de camouflagé, portant-la a Barcelona, encabint-la a la Internacional i guarnint-la amb certes normes de precaució. Ja hi hem tornat a ésser. Ja hi som.

El problema de les recompenses es tracta sempre entre artistes com entre llops. I ja han començat les queixalades i les urpades. Com sempre també, el cau de les raons ha estat l'Asociación de Pintores y Escultores, entitat, entre totes, que més ha palesat la seva infinita capacitat de descàndit.

Les combinacions a què els artistes aplegats en l'esmentada entitat s'han lliurat sempre amb motiu de les Exposicions, a l'hora de l'atorgament de les medalles, han ultrapassat tota previsió. La darrera vegada arribaren a una culminació veritablement esgarriosa. I ara porten camí de no esmenar-se.

Després del que va passar amb motiu de la darrera Nacional — i que, mitjançant les martingales més ardides, deixà sense un premi ni un esment honorífic els artistes catalans — sembla que aquesta vegada es disposen a seguir el mateix camí de pactes i contrapactes, d'estirar i arronçar, de combinacions i arranjaments.

De moment, la bomba els ha petat als dits. I s'ha produït una crisi en l'Asociación. El seu president, que ho era José Francés, ha dimitit. I malgrat que l'han seguit o pensen seguir-lo en la seva actitud alguns companys de Directiva, n'hi ha d'altres, i dels més significats per cert, els senyors García Cadmío y Perdigón, com a exemple, que no pensen pas dimitir llur càrrec.

Tot ha vingut, per bé que vulguin donar altres explicacions, de les recompenses i adquisicions a què ha de donar lloc l'Exposició de Belles Arts de Barcelona. S'han iniciat el tripijocs i les componendes i els esquitxos han embrutat els papers.

En l'avinentesa propícia, vàrem donar noves estrictes referents a les termes per a l'elecció de Jurats. I el senyor Francés, que figurava en la presentada per l'Asociación de Pintores y Escultores, ha tingut de dimitir la Presidència i, per tant, ha deixat de figurar en la terna. Però cal tenir en compte que el senyor Francés — que coneix el «panyo» — figurava també a la terna de l'Acadèmia de Belles Arts.

Els incidents ocorreguts a l'«Asociación» han estat violents i pintorescos. No creiem avui massa prudent fer-ne relació detallada. Ha estat, de certa manera, cap de colla protestatari, el senyor Zaragoza, que a més a més s'ha dat de baixa.

En aquesta situació, i a mig coure el pastel, ara tot són càbales i xafareries. I són molts el que pensen que, fet i fet, el millor és tornar a elegir l'Alcalá Galiano, màxim arranjador de les combinacions més estranyes i profitoses i durant la presidència del qual s'han vist les coses més pintoresques. Pot ben dir-se que aquest senyor, sense lluitar, ha guanyat ara la batalla.

Per bé que no és potser ara escaient entrar en detalls, calia donar aquesta veu d'alarma, fer aquesta crida a la vigilància dels artistes. Cal que se sàpiga que, incorregibles i tossuts, alguns articles dels que aquí, no sempre encertats en la llur tasca artística, han remenat sempre les cireres, volen seguir remenant-les sigui com sigui, malgrat hagin d'emprar, per a la remenament, els mitjans menys escrupulosos.

Sens dubte i prescindint de tota consideració, arribaran a arriscar-se en tota llei de martingales poc honestes i a emprar arbitris expeditius no massa recomanables. Convé, doncs, que tots els artistes estiguin a l'aguait. L'haver separat les adquisicions de les recompenses no hauria donat més resultat que multiplicar i complicar les conxorxes i les brutícies; lluny d'ésser una contenció es veu que acabarà essent un escàndol més gran.

Cal no oblidar tampoc que la circumstància de celebrar-se a Barcelona l'Exposició dona una suspicàcia més gran i un més gran braó als combinacionistes. Massa els consta el molts greuges que han de venjar els artistes catalans. I tenen una por que no s'hi veuen, pensant que aquesta vegada l'olla no bull al seu foc.

R. M.

Llibres rebuts

Santes Creus. 64 il·lustracions amb text d'EDUARD TODA. — *Catalunya artística*, núm. 2 (Llibreria Verdader, Barcelona, 1929.)

La col·lecció «Catalunya Artística», que comença amb un excel·lent volumet sobre la Catedral de Barcelona, acaba de publicar la segona obra: el monestir de Santes Creus, sota les mateixes normes d'aquell: un concís text (en català, castellà, francès i anglès) explicant la història del monestir i descrivint-ne les particularitats arquitectòniques i arqueològiques, i seixanta quatre il·lustracions ben impreses sobre paper «couché».

Com és regla adoptada en col·leccions del caràcter d'aquesta, les il·lustracions són la part més important del llibre; el text es redueix al mínim: quatre pàgines. Però el magnífic senyor Eduard Toda, erudit historiador, ha sabut realitzar el miracle d'encabir en aquestes quatre pàgines tot el que és indispensable de conèixer sobre el monestir de Santes Creus, amb una concisió que no perjudica per res la claredat.

El monestir de Santes Creus, que suporta d'ésser posat al costat del de Poblet, té des d'ara una monografia indispensable en tota biblioteca.

M.

La senyora (al causant del terrabastall). — ¿Que et volia aixafar, preciós meu, aquest indecent d'automòbil?

(Punch.)

La mare (al nen que ha tirat una pedra al senyor Puig). — Apa, macu, diga-li que no ho has fet expressament i fes-li un petó.

— No en facis cas. És un americà i potser després ens demanarà els diners!

— Què desitja, senyora?
— Un pot de crema de bellesa.

(Ric et Rac.)

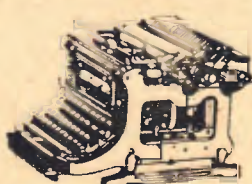

— I què, ja treballa el teu xicot gran?
— Noi, no ho entenc. Diu que li agrada.

(Passing Show.)

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos
Aquesta casa és absolutament formal
Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió
Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments
Representants de l'atril «KOPI» i multicopistes «PERFECT»

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTE PRESENTANT AQUEST ANUNCI

Feu fer els vostres gravats en la UNIÓN DE FOTOGRAVADORES

ORTS, 481 : Telèfon 33421

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Cada dia el públic podrà admirar, fins a les nou de la nit, les instal·lacions industrials, tant estrangeres com nacionals, en els diversos palaus de l'Exposició.

Queda posat a la venda el Catàleg de l'Exposició, on el públic trobarà tots els detalls per a visitar-la. Aviat es posarà a la venda la Guia de l'Exposició.

La secció de l'Art Antic del Palau Nacional i Palau de l'Art Modern estaran oberts al públic cada dia, de deu a una del matí i de quatre a set de la tarda, sempre que no hi tingui lloc cap festival.

Palau Nacional

ENTRADA AL MATÍ GRATIS
ENTRADA A LA TARDA 0'50 PTES.

Gran Parc d'Atraccions

Roserar - Miramar - Poble Oriental
Font del Gat

SECCIO JAPONESA AL PALAU ALFONS XIII
VENDA D'ARTICLES JAPONESOS

Poble Espanyol

AVUI DIJOUS, dia 25, diada de Sant Jaume, a les deu de la nit

Gran Ball continu a la Plaça Major del Poble Espanyol

Cada dia, exceptuant els divendres, des de les nou de la nit l'entrada al recinte de l'Exposició serà d'una pesseta. Entrada de cotxes, DUES pessetes.

IMPORTANT: Queda SUSPESA fins a nou avís la venda de Carnets i Abonaments d'entrada a l'Exposició.

Les entrades al recinte de l'Exposició sofreixen un augment d'un cinc per cent per impost de «Protecció a la Infància».

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTÚNY, S. A.

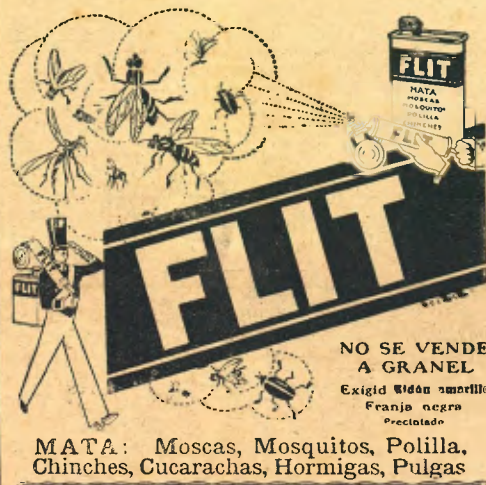
CARRER HOSPITAL, 32, v. SALMERÓN, 133

Anunciar

a

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

FLIT

NO SE VENDE A GRANEL
Exigiu el títol original
Franja negra
Puntada

MATA: Moscas, Mosquitos, Polilla, Chinches, Cucarachas, Hormigas, Pulgas

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

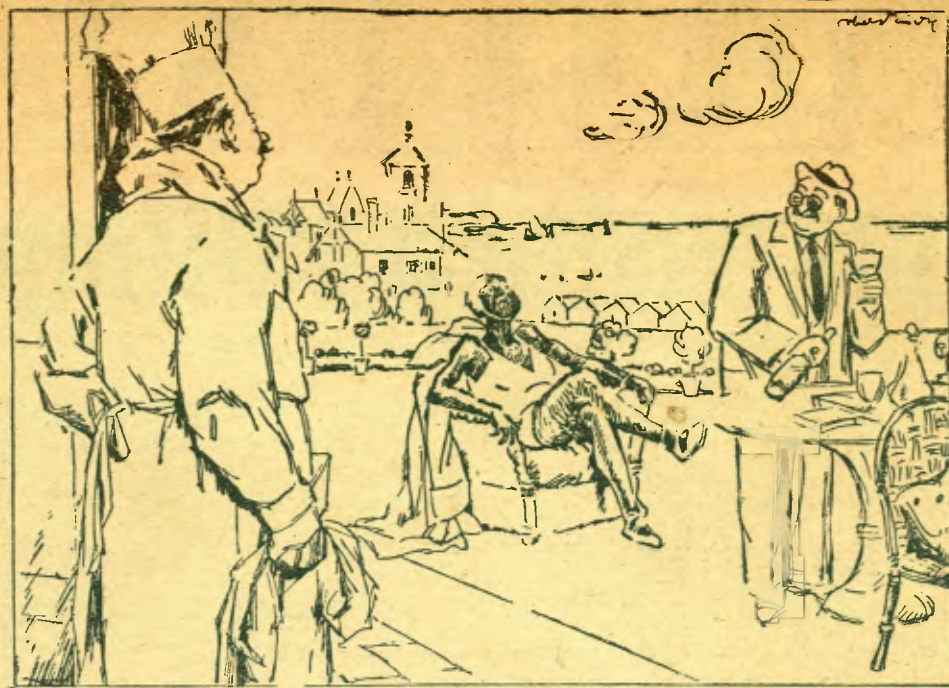
Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Contribució industrial territorial, utilitats

— Demanava el senyor?

— Sí. La senyora no està prou cuita. Passeu-la deu minuts pel forn.

(Candide.)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "CARBURS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Demaneu

"BABY-LAX"

El millor

Laxant-Purgant

SUBSCRIVIU-VOS A LA

GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT

Un any: Barcelona, 17 ptes. — Península, 18 ptes.
Un trimestre: Barcelona, 6 ptes. — Península, 6'50 ptes.

Redacció i Administració: VIA LAIETANA, 37. BARCELONA

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de _____ de 19 _____

Signatura